

SACRÆ ROTÆ
ROMANÆ
DECISIONUM
RECENTIORUM
A PAULO RUBEO J. C. ROMANO

Selectarum,

PARS DECIMAQUARTA,

Ab Anno M.DCLXIII. usque ad totum Annum M.DCLXVI.

*CUM ARGUMENTIS, SUMMARIIS, ET INDICIBUS
Necessariis.*

VENETIIS, M.DCC.XVI.

Apud Paulum Balleonium.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

modo solvi potest, & præcipue in oneribus inquit Rot. d. decis. 518. d. n. 2. quæ tamen ꝑ consuetudo, quia contra legem est, rationabilis & præscripta ostendi debet, cap. ultimo de consuetudine.

Atque ita ad præscriptionem si quæ opponeretur deficerent omnia requisita nempe bona fides, cum obstat supradicta, & in alia decisione, & deducta in summario continua possessio, cum difformes sunt solutiones patientia Parochi semper reclamantis, & tempus à lege definitum, & præcipue deficit omnis titulus obstante nimirum expressa lege, & constitutione synodali in his verbis, ut iuxta laudabilem patriæ consuetudinem Decimarum manipulares solvantur, nec liceat alicui Jus, & consuetudinem memoratam infringere, &c. sub excommunicationis poena prohibendo ne quis solutionem Decimarum commutare præsumatur in pecuniariam pensionem, quo casu hæc ꝑ lege ita resistente requiretur immemorabilis, aut quadragenaria cum titulo, d. cap. ultimo de consuetud. & ibi gloss. ultim. cap. 1. de præscript. in 6. Monet. de decim. cap. 5. sub n. 112. stante præsertim ꝑ notabili diversitate inter præscriptionem consuetudinis contra jus positivum civile, & contra Jus Canonicum, nam sæculares personæ ꝑ habent potestatem, ab imperatore condendi leges etiam contra legem Principis, l. 9. ff. de just. & Jur. sed de Jure Canonico non est permissum viris etiam Ecclesiasticis contra Canones statuere, cap. 9. de majoris. & obed. Abb. ad d. cap. ultim. de consuetud. sub n. 7.

Ex quo excluditur quæcumque consuetudo contra legem præcipue synodalem sub excommunicationis poena, cuius ꝑ transgressio periculum salutis inducit, cap. ultima de consuetudine, deficientibus præterea aliis requisitis præsertim observantiæ majoris partis populi ibidem, d. gloss. ultim. Rota coram Caval. decis. 125. num. 8. & scientia illius, qui potest Jus condere, argumento cap. ultim. de consuetud. gloss. ultim. can. 6. distinct. cum aliis apud R. P. D. Fagnanum ad cap. cum dilectus de consuetud. n. 28. & ad cap. explicati de observantia leiuiorum num. 43. & ad cap. verum de Cognat. spiritual. n. 12. & seqq. quæ scientia specialis ꝑ & individuum esse debet, ad Rot. in Romana concordia coram Caval. relat. à Fagnan. d. cap. verum num. 18. vers. nec satis est, & sunt coram Caval. decis. 77. n. 3. & decis. 85. n. 2. & 3. & dec. 91. n. 6. & dec. 111. n. 1.

Et ita pro informante, &c.

R. P. D. T A J A.

Savonen. Pecuniaria.

Luna 28. Junii 1663.

A R G U M E N T U M.

Exactio mutui quando sit licita, & in mutuo, quando de speciali interesse conveniri possit.

S U M M A R I U M.

- 1 Exactio mutui est licita, quando mutuanus tempore mutationis probat habuisse occasionem lucrandi, & quia mutuo pecuniam, non potuisse negotiari.
- 2 In mutuo potest aliquando conveniri speciale interesse dummodo frans, & dolus absit.
- 3 Articulatio nova, & nova productio super articulis fieri potest, quando articulantur specialia, qua non comprehenduntur sub prioribus articulis.
- 4 Pactio solet esse illicita, & concurrentibus circumstantiis licita reddi potest.

D E C I S I O X C I I I

MUTUAVIT Joannes Thomas Messæa quasdam pecunias Nicolao Carentio, qui dum vixit solvit interesse, & post ejus obitum Uxor illius, & Joannes Thomas Carentius uti Tutores Jo: Dominici, & fratrum filiorum Nicolai nunc agentibus dd. fratribus conditione indebiti interesse, ut indebitum solum à patre, & matre, & à fratre mandatoque dubio, an exactio esset licita in casu, ante disputationem dubii exhibuit Messæa arti-

culos ad probandum ꝑ tempore mutationis habuisse præ manibus occasionem Lucri faciendi, & quia pecuniam mutuo, non potuisse negotiari ad celebrata requisita, Paul. de Castr. ad S. ultim. l. 3. ff. de eo quod certo loc. n. 3. vers. in gloss. sequenti, & Rota coram Mobed. decis. 3. de usuris, alias dec. 208. & recentius decis. 64. num. 14. part. 8. & decis. 307. num. 10. & 11. par. 9. præsertim, quod ꝑ in mutuo potest aliquando conveniri speciale interesse si absit fraus, & dolus, Gratian. discept. 387. ab initio, Scacc. de commerc. & camb. ampliat. 8. quest. 7. S. 1. Card. de Lug. de just. & Jur. disputat. 25. num. 87. & seqq. Leotard. de usur. quest. 12. n. 8. & seqq. & plus de consuetudine Januensium laboravit. Scacc. eorum Rotæ Auditor, & penes patronus d. ampliat. 8. n. 226. & seqq. Item deduxit articulos de multis confessionibus debitorum, & de approbationibus inter seipos debitores super quibus proposito hodie dubio, an sit concedenda remissoria Domini concedenda responderunt, uti pertinentem, & forsitan opportunam.

Nam licet testes sint jam examinati Jo: Thomam Messæam solitum negotiari; & varias esse in loco occasiones negotiandi, attamen dum hodie articulantur specialia, quæ non comprehendebantur de necessitate sub prioribus articulis ꝑ nova articulatio, & nova productio super illis fieri potest, arg. cap. veniens ad Apostolicam sedem 38. de testibus, inquit Abbas ad cap. fraternitatis eod. num. 8. ad fin. Rota decis. 299. n. 5. part. 8. & decis. 120. n. 10. & decis. 252. n. 6. par. 9.

Non obstante, quod anticipatè conventum, & taxatum fuerit immo solum interesse, pendente dilatione à Messæa concessa Carentio ad restituendum mutuum ex quo fiat irrelevant articulatio.

Tum quia nihil liquido constitit, tum etiam quia pactio sicuti solet esse ꝑ illicita ita concurrentibus circumstantiis potest esse licita, & justificata, Rot. decis. 331. n. 2. & decis. 372. num. 8. post consil. Farinac. lib. 2. Gratian. d. discept. 387. ab initio, cum aliis apud Leotard. de usur. d. 9. 72. num. 5. & seqq. nec visum fuit DD. prius disputare super veritate opinionis ad Rota decis. 252. n. 3. vers. nec visum fuit par. 9. ante probationem facti.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. LEONE VEROSPPIO.

Romana Dotis.

Luna 18. Junii 1663.

A R G U M E N T U M.

Est adeo infixum onus patri dotandi filiam, ut quamvis ista patre reclamante contraxerit matrimonium, debet ei attenda personarum viri, & mulieris qualitate dos constitui, sive in pecunia sive in stabilibus, nec attenditur reclamatio patris cum libertas matrimonii nunquam sit coartanda.

S U M M A R I U M.

- 1 Pater adstringitur dotem dare filie.
- 2 Onus dotandi filiam non potest à patre evitari sub pretextu, quod filia in juvenili ætate cum extero ipso reclamante matrimonium contraxerit.
- 3 Jus Civile matrimonium contra parentum voluntatem expletum irritat.
- 4 Jus Canonicum ad matrimonii validitatem conjugis utriusque consensum requirit.
- 5 Consensus parentum in matrimonia contrahendo ad honestatem tantum exquiritur.
- 6 Libertas favore matrimonii fuit inducenda.
- 7 Filia à consecutione dotis non debet arceri, quando cum viro ejusdem qualisatis matrimonium contraxit.
- 8 Dos taxatur juxta vires, & familia consuetum, & viri, & mulieris dignitatem.
- 9 Filia, qua reclamante patre matrimonium contraxit non debet in consecutione dotis melioris esse conditionis altera voluntatem suam desiderio parentum regulante.

- 10 Constitutio Sixti V. Civium Romanorum dotes ad scuta 5500. reduxit.
- 11 Index attentae personarum qualitate dotem in majori quantitate decernere potest sub clausula dummodo derogatio Constitutionis Sixti V. à Pontifice impetretur.
- 12 Dos decreta in Constitut. Sixti V. inter nobiles Quirites congrua reputatur.
- 13 Patri onus inhaeret dotandi filiam quoque divitem limita, ut n. 14.
- 15 Dos in pecunia, vel in stabilibus potest constitui.
- 16 Cautio pro conservatione dotis à viro praestanda interdicitur à jure.
- 17 Matrimonio contra patris voluntatem expleto, & filia dotem constituentis cautio ex parte viri pro dotis conservatione requiritur.
- 18 Filia dote dissipata iterum dos est constituenda.

D E C I S I O X C I I I .

DOMINA Anna Caffarella praevia dispensatione Apostolica super consanguinitate inter ipsam, ac D. Antonium Minutillum vertente matrimonium cum eo nulla sibi dote constituta, ac patre reluctantem contraxit, super cujus consecutione dotis, causa mihi commissa, dubitavi an D. Petrus Pater Annae pro praestatione Dotis, & in qua valeat quantitate compelli, & Domini pro nunc ad scuta 5000. ipsum arctari fore censuerunt.

- 1 Siquidem Pater ꝑ adstringitur filiae dotem attribuere, juxta text. in l. qui liberos 19. ff. de rit. nuptiar. l. dotem 6. ff. de Collat. bonorum l. ultim. §. neque enim, C. de dot. promiss. Cardin. Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 16. n. 4 & 5. Rota coram Cocchin. decis. 143. n. 9. cujus onus D. Petrus evitare ꝑ non valet sub praetextu, quod filia in juvenili annorum 16. aetate cum extero viro matrimonium ipso reclamante 3 contraxerit nulla sibi dote sancita, Juris enim ꝑ Civilis dispositio matrimonium contra parentum vota expletum irritum reddens ac nullum de qua in l. Sponsus 7. ff. de sponsal. & in l. 2. ff. de rit. nuptiar. à Sacro Concil. Tridentino correctâ fuit Sess. 24. cap. 1. de reformat. matrimon. Tum ex dispositione quoque Juris Canonici conjugis 4 utriusque assensum dumtaxat ad matrimonii validitatem exquirentem, ut probat text. in cap. sufficiat 27. q. 28. in cap. cum apud 23. ubi Abb. num. 3. de sponsal. gloss. in cap. hoc 5 sanctum 32. quest. 2. Parentum ꝑ consensum asserens dumtaxat ad honestatem exquiri, gloss. in l. Paulus respondit 11. ad finem ff. de stat. homin. Barz. decis. 29. num. 7. Rota coram Caval. dec. 45. num. 4. Cujus virtute ꝑ libertatis inductae favore matrimonii, ac neglecto parentum assensu 7 D. Anna ꝑ à dotis consecutione arceri non debet dum cum nobili viro matrimonium legitime contraxit, juxta gloss. in cap. hoc sanctum 32. quest. 2. Rip. in l. 1. num. 57. & 58. ff. solut. matrim. Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 189. num. 61. 64. cum seqq. & n. 71. Covarr. de matrimon. par. 2. cap. 3. §. 8. num. 7. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 16. num. 6. cum seqq. Guttier. de matrim. cap. 80. num. 13. vers. 1. conclusio, Sanchez eod. tract. lib. 4. disputat. 26. num. 17. Fontanell. de pact. nuptial. clausula 5. gloss. 1. nu. 47. & 85. cum seq. Barz. dec. Bonon. 29. num. 7. & 8. Rota coram Merlin. decis. 487. n. 5. cum seqq.

Hanc verò dotem DD. sine praedictio Jurium patrum in scutis 5000. decrevere donec status patrimonii paterni firmetur juxta cujus vires, ac familiae consuetum, necnon viri dignitatem, atque mulieris debet dos ipsa taxari, l. quarto 61. & l. cum post divortium 7. §. in domum vos gener. ff. de Jur. dot. l. cognovimus 10. §. sed ne videamur, C. de haeretic. & Manich. Ruin. conf. 60. num. 1. lib. 3. Card. Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 21. num. 4 & 5. Afflict. dec. 160. num. 1. Rota decis. 131. num. 11. part. 4. tom. 2. & decis. 88. num. 1. par. 5. recent. non tamen rigorose, sed aliquo cum 9 moderamine de puella, ꝑ qua sprato parentum voto interpestive nuplit melioris conditionis evadat altera voluntatem suam à parentum desiderio regulante, ut advertit gloss. marginal. in cap. hoc sanctum 32. quest. 2.

Neque urgere visa fuit san. me. Sixti V. constitutio reducens ꝑ Romanarum Civium dotes ad scuta 5500. siquidem ea non impedit, quin Index personarum qualitate inspecta in quantitate majori dotem decernat sub clausula dummodo derogatio Constitutionis à Summo Pontifice impetretur nemini denegare consuet. ut testatur Rot. de-

cis. 172. n. 19. par. 8. & decis. 175. num. 43. par. 9. recent. & in Romana Dotis de Lancellottis 14. Junii 1658. §. ac inde coram R. P. D. Zarate, ubi quod dos à constitutione decreta inter nobiles Quirites congrua reputetur, & in Romana dotis 28. Maji proximi praeteriti, §. quoniam coram me, & alias in his terminis responsum fuit in Romana dotis 26. Junii 1637. coram Buccabella.

Aliqui tamen ex Dominis animadvertentibus in taxatione congruae dotis valorem quoque bonorum Annae inspiciebant fore licet enim Patri onus ꝑ inhæreat praestandi 13 dotem filiae quoque diviti limitari tamen solet in casu adducta conclusio, ꝑ quo filia 25. aetatis suae annum non excedens Patris assensum, non adhibeat in nuptiis cum viro licet digno contractis, ut tradit Covar. de matrim. par. 2. cap. 3. §. 8. num. 8. Guttier. eod. tract. cap. 80. n. 13. vers. 2. conclusio, Fontanell. de pact. nuptial. clausula 5. gloss. 1. num. 87. Sanchez de matrim. lib. 4. disputat. 26. n. 18.

Praevationem vero dotis praedictae DD. demandarunt, vel in stabilibus, vel ꝑ in pecunia juxta text. dispositionem 15 in l. siue generales 62. ff. de Jur. dot. dummodo tamen cautio super ejusdem conservatione dotis in quantitate persolvendi. à viro praestetur licet enim ꝑ hæc cautio interdicitur 16 à jure, in l. 1. & 2. C. de fidejuss. Fab. in suo Cod. lib. 5. tit. 14. diffinis. 1. Rot. decis. 24. num. 17. par. 7. recent. dum tamen de matrimonio praeter Patris voluntatem expleto peragitur, & quia facile ꝑ posset, sine aliqua culpa mulieris 17 dotis dissipatio contingere, cujus virtute Pater iterum dotem tenetur impartiri, Auth. quod locat. cautionem idcirco DD. in hoc casu exoptarunt sequendo opinionem 18 Fab. in suo C. lib. 5. tit. 14. diffinis. 4.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. LEONE VEROSPIO.

Romanae Dotis.

Luna 18. Junii 1663.

A R G U M E N T U M .

Est adeò infimum patri onus dotandi filiam, ut etiam si ista patre invito matrimonium contraxerit possit à patre dotem consequi, & nisi solvatur dos, interim debent solvi interusura perinde, ac si promissio dotis ab ipso patre processisset.

S U M M A R I U M .

- 1 Paupertate concurrente una cum bono jure alimenta debentur.
- 2 Paupertas est homini connaturalis.
- 3 Paupertas probatur ex quo mulier compellit proprium patrem pro dotis praestatione.
- 4 Mulier excepta dote nihil praesumitur possidere.
- 5 Juris boni praesumptio pro consequenda dote probatur ex onere infixo patri dotem praestandi filiae. Etiam si filia invito patre nuptias contraxerit nulla sibi dote constituta, & n. 6.
- 7 Dos debet à patre filiae praestari etiam nulla precedente promissione.
- 8 Alimenta censentur debita filiae donec illi dos constituantur.
- 9 Alimenta decernuntur ad rationem fructuum rei sub lite vertentis.
- 10 Uxore nihil de proprio possidente, & dotem à patre consequi non valente vir censetur pro dote ministerium, & personam uxoris accepisse.
- 11 Dotis interusura juxta dispositionem Statuti Urbis lib. 1. cap. 137. taxantur ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario.
- 12 Dos cum decernatur à jure fructus illius à die contracti matrimonii debet filiae, vel viro exhiberi perinde, ac si ipsa dos promissa fuisset à patre.

- A**LIMENTA à DD. hodie D. Annæ fuere decreta, quia
 1 † paupertas in ipsa una cum bono iure concurrat, & copulative ad hunc effectum requisita, ut tradit Felin. in cap. si quis testium 8. nu. 9. vers. secundus casus de testibus. Covarr. pract. quest. cap. 6. sub n. 6. Gratian. discept. for. c. 55. num. 49. Rot. cor. Cavall. dec. 467. & cor. Buratt. dec. 161. utrobique n. 1. & in Romana Alimentorum 4. Apr. 1661. §. siquidem coram R. P. D. meo Celfo, & notat. Ad den. ad dec. Gregor. 189. n. 7.
- 2 Paupertas † siquidem homini conaturalis iuxta textum in cap. si quis testium 47. distinct. visa fuit exinde in proposito casu probari, quod eadem Anna proprium † parentem pro dotis præstatione compellit, qua excepta nihil aliud mulier præsumitur † possidere Angel. conf. 81. n. 2. post med. vers. 1. quia Soccin. Sen. conf. 126. n. 2. lib. 1. Theaur. dec. 43. n. 5. Franc. dec. 489. n. 28. in fine Rota in Romana Salviani 23. Junii 1656. §. hinc non urget coram me, & in his terminis dec. 50. n. 4. par. 6. recent. Staiban. Jun. cent. 2. resolut. 151. n. 4. cum seqq.
- 3 Boni vero Juris præsumptio ex onere patri infixo desumitur præstandi filii dotem l. qui liberos ff. de rit. nupt. licet ipso invito † nuptias cum viro nobili nulla sibi dote constituta contraxerit Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 26. n. 17. cum aliis recentis auctoritatibus in decis. hac eadem die coram me edita, ubi dos per modum provisionis, & absque ullo partium præiudicio in scutis 5000. D. Annæ decernitur.

Comen, Pecuniari.

Luna 20. Junii 1664.

A R G U M E N T U M.

Rector Ecclesiæ debet reinvestituræ ejus pecunias in locis tutis, & cum Ecclesiæ utilitate aliàs tenetur de proprio: Censuum impositus in bonis Communitatis quas solemnitates requirat ad hoc, ut valeat, & nota quod quando census est nullus respectu Communitatis est nullus respectu particularium eo obligatorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Censuum impositio est species alienationis.
- 2 Censuum impositus super bonis communitatis quas solemnitates requirat ad hoc ut sit validus, & num. 3.
- 4 Censuum contra Communitatem est validus etiam non servatis solemnitatibus quando suis obtenta licentia à principe limitata ut n. 5. & 6. declarata ut n. 7.
- 8 Censuum nullus quoad Communitatem, est nullus etiam quoad particulares obligatos.
- 9 Censuum non potest imponi super personis.
- 10 Censuum non potest imponi super bonis in genere non specificatis continuis.
- 11 Alienatio rei Ecclesiæ non valet nisi clare constet de ejus utilitate & n. 15.
- 12 Utilitas, vel detrimentum ex quibus arguantur, & num. 13. 14.
- 16 Communitas non potest dare in solutum pro fructibus census bona stabilia sine solemnitatibus, & n. 17.
- 18 Creditor census cogi nequit in visus pro suo creditore recipere bona stabilia.

D E C I S I O XCV.

SENTENTIA Rotalis condemnans hæredes Philippi Ruschæ ad restituendum Jo. Baptiste Gelpio moderno Rectori Ecclesiæ S. Benedicti Comen. summam librarum 2400. provenientium ex retractu Viridarii ad dictam Ecclesiam spectantis & per dictum Ruscham tunc Rectorem in uno Censu cum Communitate Turici investituram, una cum fructibus fuit sub die 16. Junii 1662. coram Eminent. D. Cardinali Celfo Judice appellationis omisso rigore Juris, confirmata respectu sortis, quam resolutionem hodie cor. me in illius locum subrogato Domini approbarunt.

Nam substatit fundamentum in decis. Eminentissimi Cardinalis Celfi, & antecedenti R. P. D. mei Bourlemont deductum, quod Rusca Rector obligatus ad investiendū dictas pecunias, minus rectè se gessit in emptione Censuum contra Communitatem prædictam impositorum super certis suis bonis, † & non constat in huiusmodi impositione speciem Alienationis præferente ad tradita per Bald. in cap. ad audientiam lib. 2. n. 2. de rescript. Rot. coram Buratt. dec. 410. n. 3. fuisse à Iudice impositum decretum, nec intervenisse consensum totius Universitatis, vel maioris partis illius, illasque solemnitates per Leonem Imperatorem præscriptas in l. final. C. de vend. reb. Civit. observandas in qualibet alienatione nedum Civitatis, sed Castrorū, & Villæ quæ ab aliis inferioribus reguntur ut tradunt Ruin. in cons. 41. n. 7. & cons. 67. n. 12. l. 5. Rol. à Vall. cons. 90. n. 19. lib. 1. Capic. dec. 93. n. 4. Gratian. discept. 933. n. 14.

Non relevat responsio alias, & modo quoque data, quod solemnitatibus prædictis, etiam omisissis adhuc sustinetur impositio Censuum super bonis Communitatis ex † eo quia obtenta fuit licentia à Senatu Mediolanen. cui subest Vniversitas Turici continens explicitam facultatem imponendi Censuum, & bona ipsa liberè, vel cum pacto redimendi alienandi, † quia omisso quod requirebatur ex dispositione particularis statuti loci, † & consumpta remanebat ex aliis alienationibus anteceden. creationi huius census, sequentis ad Text. in l. Boves §. hoc sermone ff. de verb. significat. impetrata fuit, ut in hac parte satisfaceret dictæ l. fin. dispositioni auctoritatem superioris requirenti.

G renti.

decif. 174. num. 6. & feqq. par. 7. cum aliis ibi allegatis, & apud Barbof. de Jur. Ecclefiar. unien. cap. 16. num. 6. lib. 3.
 8 † & Concilium permittit fufiinendo decēti Canonico-
 rum gradui videlicet eidem gradui, & Officio ad neces-
 9 fitatem fufiinendo, & fatis quantum regule perstringunt
 uniones, ut in regula unionum hodie 13. & proindē † cum
 conftet de bono Jure, & poffeffione Capituli venit ei con-
 cedenda manutentio, &c.

R. P. D. LEONE VEROSPIO,

Romana Fructuum dotis.

Mercurii 3. Junii 1665.

ARGUMENTUM.

*Statutum Urbis lib. 1. cap. 137. taxat fructus dotis ad rationem feptem cum dimidio pro quolibet centenatio & anno, qui per patrem sunt folvendi statim, ac vir filie onera matrimonii fufi-
 6 hēre cōepit, cum abfque alia interpellatione, vel promiffione, vel taxatione dotis moram incurrat.*

SUMMARIUM.

- 1 *Dotis interufuria ex Statuto Urbis lib. 1. cap. 137. ad rationem feptem cum dimidio pro quolibet cenonario taxantur.*
- 2 *Usura dotales viro indulgentur propter onera matrimonii fufiinenda, & moram debentis folvere dotem & num. 3.*
- 4 *Pater à die contracti matrimonii dotem filia conftitue-
 re tenetur.
 Etiamfi nulla precedente promiffione cum viro digna
 nuptias sine patris confensu inierit, & num. 5.*
- 6 *Pater dicitur conftitutus in mora statim, ac vir ma-
 trimonium cum filia contraxit, & nulla interpella-
 tio requiritur.*
- 7 *Fructus Dotis à die contracti matrimonii debentur.*
- 8 *Mens contrahentium rejecto verborum cortice infpici
 debet.*
- 9 *Mora contrahitur promiffione dotis.*
- 10 *Mora à patre committitur etiam sine promiffione do-
 tis, & statim ac vir capit onera matrimonii fufi-
 nere.*
- 11 *Decifio in Romana fructuum dotis 28. Junii 1621. ca-
 ram Manzanedo in quibus terminis loquatur.*
- 12 *Dos quādo fuit dectā in quantitate pater compelli-
 tur alimenta tribuere ad normam Statuti, & n. 13.*
- 14 *Dotis incertitudine infpecta pater moram contrahit à
 die taxationis à Iudice facta.*
- 15 *Onus alendi filiam patri inhæret.*
- 16 *Dotis declaratio facta retrotrahitur ad diem contra-
 ctus matrimonii.*

DECISIO CCCXVIII.

BINIS Rota decisionibus à die contracti matrimo-
 nii D. Annæ alimenta decreverat, feu fructus dota-
 les ad rationem fcut. 7. cum dimidio in fingula centēnaria
 dotis eidem ab hoemet Sac. Tribunali attributæ. Cum
 1 verò D. Petrus † pater *Statutariam Urbis difpofitionem in
 lib. 1. cap. 137. fructus deferentem in summa præfata con-
 tenderet in dote promiffa dumtaxat procedere, nec proindē
 poffe sibi locum affumere in proposito cafu, quo D.
 Anna nulla præcedente promiffione dotis contra ipfius
 affensum nuptias cum extero viro contraxit. Idcirco in
 relationibus Causarum, Domini demandarunt, ut pa-
 ter sine partium præjudicio fructus D. Annæ in fcut. 5. pro
 fingulis centenariis exhiberet, ad cuius decreti normam
 folutio fufficiens ex parte patris emanavit. Hodie verò
 fuper fructuum quantitate repropofito dubio in decifis
 Domini perfitere fructus decernendo ad normam Statu-
 ti etiam refpectu dotis in ultima decifione adductæ.
 2 Siquidem ex duplici ratione † ufuræ dotales viro Indul-
 gentur à Statuto propter onera, fcilicet matrimonii, qui-
 bus ille fubjacet, ac moram debentis folvere dotem. Cu-*

ius Statuti difpofitio alteri Juri inhæret idipfū fancientis
*in cap. falubriter, ubi Canonifta communiter de ufur. Alex.
 conf. 141. n. 5. lib. 5. & confil. 31. num. 5. & 6. lib. 6. Surd. conf.
 290. n. 31. Rot. decif. 19. num. 3. par. 4. & coram Merlin. de-
 cif. 457. num. 1. Adeoque † cum utraque qualitas in propo-
 3 fito cafu concurrat, debent proindē perneceffe Statuti vi-
 res admitti, ut notat Gratian. in conf. 9. num. 37. lib. 1. Surd.
 conf. 45. num. 14. Rot. decif. 179. num. 15. par. 9. recen.*

Supportatio onerum matrimonii uti omnibus ferè in-
 notefcens nequit in dubium revocari. Patris verò mora
 exindē confurgit, quod † ipfe à die contracti matrimonii
 4 dotem filie tenebatur assignare, *ad text. in l. qui liberos 19.
 ff. de rit. nupr. & l. dotem dedit, ff. de collat. bonorum*, licet
 † illa nulla præcedente promiffione virum dignum sibi
 5 eligendo nuptias sine patris confensu inierit, ut tradit Co-
 var. *de Matrim. par. 2. cap. 3. §. 8. num. 7. Sanch. eodem tract.
 lib. 4. difput. 26. num. 17. Rot. cor. Cavaler. decif. 447. n. 5. &
 6. ac alijs auctoritatibus in decifione edita die 18. Junii
 1663. ad cuius † moræ incurfum interpellatio nulla exqui-
 6 rebatur, cum Pater eam contraxerit statim, ac vir onera
 matrimonii fubeundo, illum ab impensis erga filiam exem-
 7 mit † in quarum compensationem fructus ipse præftare
 compellitur ex doctrina glosfæ communiter recepta, *in
 l. d. vifofote 4. verb. poffeffio, verf. sed videtur, ff. folut. ma-
 trim. Castren. conf. 11. num. 4. verf. quatenus autem lib. 1.
 Alex. conf. 147. num. 2. cum feqq. lib. 5. Menoch. conf. 7. n. 19.
 Mantice. de tacit. lib. 13. tit. 3. num. 17. verf. neque enim, Rota
 coram Buratt. decif. 287. num. 6. & in his terminis à Sena-
 tu Catalonia ita refert decifum. Fontanell. de pact. nupt.
 glosf. 2. claus. 6. par. 6. n. 6. verf. fic. nemini & n. 7.**

Hinc nequit urgere mentio præfata dotis à Statuto per-
 habita. Dum enim † mens Statuentium, ac ratio, quæ
 8 reiecto verborum cortice, infpici debet Rota decif. 22.
num. 15. par. 9. recen. oneribus matrimonii, necnon debi-
 toris moræ potiffimum inhæret illa promiffio dotis ex-
 preffio ad majorem cautelam ab iisdem cenfetur appofita,
 ut ostenderent fcilicet matrimonia plerumque cum dotis
 promiffione celebrari, † ex qua regulariter mora contra-
 9 hitur, ut innuunt verba ipfa Statuti, ibi. *Et fic taxentur
 post moram non foluta dotis marito promiffa.* Quare † fi
 10 cuti abfque promiffione mora à Patre committitur, sta-
 tim ac vir capit onera matrimonii fufinere ex Juribus
 fuperius recensitis, ita quoque debet Statuti viribus ipfe
 ligari, ut in specie cenfuit Rota coram Merlin. *dec. 457.
 num. 2.*

Neque visa fuit obefse decifio † Romana fructuum do-
 11 tis 28. Junii 1621. coram Manzanedo mulieti fructus de-
 ferens in fcut. 5. pro fingulis centenariis; Quoniam ex ipfis
 verbis decisionis innuitur, ibi: *Dotis promiffio præcefferat
 in bonis stabilibus iuxta quarum proindē redditum fructus
 debuerant exhiberi.* In proposito verò cafu dos † fuit in
 12 quantitate decreta adeoque ad Statuti normam pater com-
 pellitur alimenta tribuere, ut in puncto refpondit Rota
 coram Merlin. *decif. 457. sub n. 16. & 17. & in proximis ter-
 minis coram Buratt. decif. 287. num. 1. cum feqq.* ubi quod fi
 dotis promiffio † præcedat in quantitate, & in eodem
 13 fufficiens Instrumento debitor facultatem illam præflan-
 di in stabilibus sibi refervet, nihilominus debent fructus
 ad Statuti normam exhiberi. Spad. *confil. 219. num. 12.
 cum feqq. tom. 2.*

Dēnique non obftat, quod perfpēcta † Incertitudine
 14 dotis pater moram contraxerit à die dumtaxat taxationis
 ab hoc Sac. Tribunali perhabita, iuxta opinionem Ca-
 ftren. *in confil. 11. num. 4. lib. 5. verf. ad summum à die inter-
 pellationis fufsecuta.* Cum enim † onus alendi filiam Pa-
 15 tri inhærens vlr à die contracti matrimonii expleverit,
 ex tunc abfque alia interpellatione ipse in mora à Jure
 cenfetur conftitutus, & in compensationem alimentorum
 præftitorum à viro fructus proindē tenetur exhibere, nul-
 16 la incertitudinis ratione perhabita, cum † declaratio post-
 modum edita in hac folet materia retrotrahi, ut tradunt
 Herculān. *in l. de difpofonc col. 7. ff. folut. matrim. Natt. conf.
 495. num. 2. Surd. d. conf. 290. num. 31. & ita in specie cafus
 controverfi refert fuiffe decifum Fontanell. de pact. nupt.
 claus. 6. glosf. 2. n. 6. & 7. licet ipse in ea caufa contrarium
 fuiffet amplexus fententiam innixus auctoritati, Rapon.
 conf. 71. num. 6.*

Et ita utraque, &c.

R. P. D.

S U M M A R I U M.

- 1 Immissio ex iudicio Salviani illius extremis probatis est concedenda, & hac ex quibus probentur vide sup. num. 1.
- 2 Fundi assignatio specialem hypothecam importat.
- 3 Haeres factum defuncti ratum habere tenetur, nec illud impugnare valet.
- 4 In census impositione secundum constitutionem Calisti, & Martini non requirebatur solemnitas pecuniae numeratae.
- 5 Pactum quod census elapso certo tempore fiat irredimibilis, valet.
- 6 Praescriptio non currit nisi à die qua debitor in solutione cessat.
- 7 Scientia non praesumitur, & debet ab allegante probari.
- 8 Praescriptiones tot requiruntur, quot sunt anni.
- 9 Praescriptio ex quibus interrumpatur.

D E C I S I O C C C L X V.

VENERABILIS Archiconfraternitatis SS. Corporis Christi in Ecclesia Sancti Laurentii in Damaso ad cuius favorem de anno 1556. pretio scutorum 200. impositus fuit per Gregorium de Pinis annuus census scutor. 20. sub fidei iuramento Petri de Pannifenis pro consequitione fructuum, petiit, & obtinuit coram A. C. contra Jaccherinos detentores immitti ex remedio Salviani in possessionem quarundam domorum olim ad dictum Petrum fidei iuramentum spectantium. Interposita per Jaccherinos appellatione dubitavi an dictae Archiconfraternitati sit danda immissio, & affirmative responsum cum concurrant omnia extrema ad hunc effectum necessaria.

Etenim de credito cum hypotheca constat ex Instrumento impositionis census, cui Petrus uti principalis principaliter, & in solidum fidei iuravit; quod verò domus super quibus hodie petitur immissio, fuerint per Petrum possessae, patet ex eo quod d. Petrus post quadriennium à die factae fidei iuramentis super eis censum imposuit. Quod demum dictae domus hodie per Jaccherinos detineantur ultra sustentationem litis, quae sufficit Buratt. decis. 584. num. 5. probatur etiam ex Instrumento acquisitionis, siquidem Jaccherini has domus emerunt à Luca de Vecchiis, qui illas antecederent emerat à Marta Cerotta olim uxore, & haerede Bertini Maffei filii, & haereditatis Petri fidei iuramentis. Ac proinde concurrentibus omnibus requisitis immissio non est deneganda. Buratt. decis. 822. n. 1. Rota in recent. decis. 318. n. 2. part. 6.

Nec veritas dicti crediti potest in dubium revocari. Nam post obitum Petri, Maffeus filius, ac deinde eo mortuo, Marta Cerotta uxor, & haeres non solum continuaverunt in solutione fructuum, verum etiam ipsa Marta in satisfactionem tam decursum, quam decurrendorum assignavit Archiconfraternitati pensiones unius ex controuersis domibus, quae assignatio specialem hypothecam importat Bart. in l. Codicil. §. instituto ff. de leg. 1. cum aliis per Barbof. dist. 394. n. 1. & seqq. Cumque Jaccherini habeant causam ab eis tenentur eorum factum ratum habere, nec possunt impugnare l. cum à matre C. de rei vindic.

Non obstat nullitas census deducta tum ex defectu pecuniae numeratae in actu impositionis, tum ex pacto, quod elapso triennio census esset irredimibilis.

Unica enim ponderatio, quod census iste fuit creatus ante Bullam Pii V. solvit utrumque obiectum, cum in terminis constitutionis Calisti, & Martini non requirebatur solemnitas pecuniae actualiter numeratae. Buratt. conf. 14. n. 12. vers. 4. poterat. Hond. conf. 17. n. 20. & seqq. lib. 2. Alograd. conf. 12. n. 31. vers. assumendo, & n. 33. lib. 3. Navar. conf. 1. lib. 3. Paris. conf. 75. n. 32. lib. 4. Fontanell. de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 18. part. 2. a. n. 9. Cenc. de Cens. quest. 48. n. 28. & seqq. Rota post eundem decis. 81. n. 1. & 2. & decis. 92. à n. 1. ad 7. & inter divers. decis. 286. par. 4. & in recent. decis. 35. n. 2. & 3. par. 4. tom. 2. & in Romana Censu 25. Junii 1640. cor. bon. mem. Bichio impress. post Merlin. de pign. decis. 35. n. 3.

Nec in improbabili pacto, quod elapso certo tempore efficeretur irredimibilis, Molin. de contr. dispur. 391. n. 10. Covar. var. lib. 3. cap. 10. n. 5. Less. de Iust. & Iur. lib. 7. q. 3. art. 2. Castrophal. oper. mor. part. 7. tom. 3. dispur. 6. punct. 24. §. 1. num. 1. de Iust. commut. Grat. discept. forens. cap. 985. n. 13.

& seq. Cenc. de Cens. q. 59. n. 18. vers. quod enim. Rota post eundem decis. 152. n. 1. & seq. & dec. 394. n. 2. vers. & illis, ac in recent. dec. 35. n. 20. part. 4. tom. 2. & dec. 8. n. 6. & seq. part. 9.

Praescriptio non intrat, vel enim deducitur ad effectum praescriptionis hypothecae contra tertium possessorem, & illa non currit nisi à die qua debitor cessavit in solutione, & Creditor sciens alinationem bonorum hypothecatorum, cessavit in petitione, & quae scientia non praesumitur, & venit ab allegante probanda, Grat. in addis. ad decis. 15. n. 5. Thomat. decis. 246. n. 2. tom. 1. fin. & seq. Buratt. decis. 452. n. 9. Merlin. decis. 487. n. 17. & seq. & decis. 811. n. 9. & 10. Reverendiss. Royas decis. 7. n. 5.

Vel praetenditur quod per lapsum annorum 30. fuerint praescripti fructus, ut in hoc ultra regulam, quod in tot requirantur praescriptiones, quot sunt anni Rota decis. 298. n. 8. part. 4. divers. Responsum fuit illam fuisse interruptam ex pluribus ordinibus datis ab Archiconfraternitate pro consequenda satisfactione.

Et ita utraque, &c.

R. P. D. LEONE VEROSPIO.

Romana Legati.

Mercurii 1. Iulii 1665.

A R G U M E N T U M.

Pater sicuti cum filio aequaliter ab intestato alteri filio succedit, eique ususfructus quaeritur super portione filio delata, ab huiusmodi portione repellitur, quando testator extraneus patri, & filio legatum attribuit.

S U M M A R I U M.

- 1 Hypotheca pro legato à Iure impartitur, & ejus virtute legatario ex remedio Salviani contra haereditatem immissio decernitur & num. 2.
- 3 Text. in l. cum oportet 6. C. de bonis, quae liber. in bonis adventitiis filii patri defert usumfructum.
- 4 Pater haeres non potest ad usumfructum in portione filii legata aspirare.
- 5 Pater aequaliter cum filio ab intestato succedit alteri filio, & ei ususfructus quaeritur super portione eidem filio delata.
- 6 Pater ab ususfructu in filii portione repellitur, quando testator extraneus patri & filio legatum attribuit.
- 7 Fundus legatus cum suo onere ad legatarium transit.
- 8 Quarta detractioni ut sit locus quid requiratur.

D E C I S I O C C C L X V I.

BONAE mem. Cardinalis Caffarellus, Hospitali Sanctissimi Salvatoris ad Sancta Sanctorum, necnon Sacrarario Basilicae Divi Petri sibi scriptis haereditibus, titulo Legati D. Annae nepti attribuit super eisdem Domini hodie immissionem decrevere. Quia hypotheca pro legato impartitur à Iure, & cuius virtute contra haereditatem debet legatario ex remedio Salviani immissio decerni, ut tradit Gabr. conf. 46. num. 20. cum seqq. lib. 1. et conf. 44. num. 3. et 4. lib. 2. Merlin. de pignor. lib. 3. quest. 14. num. 51. Pacific. de Salviano inspect. 3. cap. 4. num. 462. Rota coram Duran. decis. 185. num. 1. et 2. cum seqq. num. 8. et in Romana Domuncularum 10. Februarii 1648. §. ceterum cor. bon. mem. Duno. esto.

Hanc verò immissionem retardare non valet in dispositio textus in l. cum oportet 6. C. de bon. qua liber. in bonis adventitiis, filii patri deferens usumfructum. Dum enim D. Cardinalis in eodemmet testamento particularia bona Patri D. Annae legavit, non valet ipse, cui haereditatem loca pia quoque cesserunt ad usumfructum in portione filii legata aspirare, ex autoritate gloss. in Authen. item haereditas verb. forsan ad med. C. de bon. qua liber. ibique notat Salicet. n. 20. ubi attestans de opinione aequiori, eam refert rationem, quod si sicuti pater aequaliter una cum filio ab intestato succedenti alteri praemortuo ususfructus, quaeritur super portione eidem filio delata iuxta

6 juxta dispositionem textus præfati, & in §. si vero ab Ascendentibus, Aub. de hered. ab intestato. † Ita debet ille quoque ab ususfructus consecutione in filii portione acceri, quoties testator extraneus utriusque, patri scilicet, & filio legatum attribuit, cum is dispositioni Juris superius recensitæ præsumatur voluisse inhærere, Castr. in aub. excipitur n. 7. C. eodem tit. Bald. conf. 124. n. 1. & 2. lib. 5. Crot. conf. 9. n. 5 & 6. lib. 1. Gabr. conf. 118. n. 12. lib. 2. Mandell. conf. 110. n. 1. & 2. Surd. conf. 116. n. 41. cum seq. & de alim. sit. 1. q. 15. n. 22. cum seqq. Grät. discept. 78. 31. & 31. & dec. Marrh. n. 24. & 25. Boer. dec. 186. n. 15. Rot. decis. 547. n. 9. par. 4. rec. & in Romana manutentionis 18. Febr. 1656. §. non obstat, cor. R. P. D. Albergato.

7 Nec urget quod † Palatium censibus diversis subjaceat, quorum onus D. Petrus ad filiam legatariam spectare contendit sub prætextu, quod Palatium cum oneribus illi inhærentibus Cardinalis expressè legavit, ex traditis à Rot. in dec. 527. n. 10. penes Cenc. de cens. quidquid enim sit, an censuum onera teneantur hæredes seu potius legataria in proposito casu subire, super quo dubio nihil hodie Domini firmarunt, hic articulus uti altiorem exquirens indaginem post immissionum legatarie decretam, debet examinari, quæ à creditoribus poterit pro fructibus solvendis pulsari, quoties ex dispositione Juris tale ei onus inhæreat.

8 Denique obesse non valet exceptio Falcidiae, siquidem non ostenditur ex adverso, legata ordinata à D. Cardinale Dodrantem hoc est novem integræ hæreditatis Uncias excedere ut † exquiratur ad hoc, ut hujus detractiois quartæ locus existat ad textum in l. i. ubi glof. notat. ff. ad leg. falcidiam Angel. de leg. i. contrad. q. 12. n. 17. art. 13. Et ità D. Anna dumtaxat informante &c.

R. P. D. E M E R I X.

Imolen. Pensionis.

Mercurii 1. Julii 1665.

A R G U M E N T U M.

Pensionarius quando contra Successorem, & in petitorio agit quid probare teneatur Jurispatronatus mentio quando requiratur.

S U M M A R I U M.

- 1 Articuli quando sunt relevantes remissoria in prophanis sine fumo conceditur.
- 2 Pensionarius quando agitur contra Successorem, & in petitorio probare concludenter tenetur valorem pensionis expressum, & continuatam solutionem.
- 3 Jurispatronatus mentio requiritur in patronatu ex dotatione. Secus in competente ex consuetudine, vel prescriptione, & num. 4.

D E C I S I O CCCLXVII.

SUPER fructibus Parochialis Ecclesie Archipresbyteratus S. Pauli nuncupati Terræ Massæ Lombardorum fuit de anno 1644 auctoritate Apostolica reservata pensio ducator. 50. auri de Camera Pellegrino Favoli de consensu Andreæ illius Patru, & tunc ejusdem Ecclesie Rectori sub expressione valoris per assensum ducator. 200. simillium, & cum decreto, quod si dictus Andreas in ejus vita, & quamdiu d. Ecclesiam obtinuerit pensionem prædictam verè & realiter, & cum effectu non persolverit præfens reservatio nulla sit eo ipso &c. quam cum Bernardinus Cantellius modernus Rector solvere recusaret fuit contra ipsum in Tribunali A. C. relaxatum mandatum, de manutendo, à quo commissi mihi causa appellationis cum clausula sine præjudicio mandati de manutendo, non retardata &c. Pensionarius exhibuit in actis articulos ad effectum probandi valorem, & continuatam solutionem, super quibus cum hodie instaret pro remissoria, Domini suspensa disputatione dubii principalis ad instantiam Rectoris antea suscripti, censuerunt illam esse concedendam;

† quia versamur in prophanis, & articuli sunt relevantes, ideoque de plano danda est remissoria, Rota in Ariminens. pensionis 27. Junii 1661. coram me.

Relevantia articulorum est patens, quia pertinet, ad fundam intentionem pensionarii pro sustinenda pensione, nempe ad effectum probandi valorem expressum, & continuatam solutionem ad formam supradicti decreti, quorum utrumque pensionarius, quando prout hic agitur contra Successorem, & in petitorio plenè & concludenter probare tenetur Rot. in Grossetan. pensionis 3. Maii 1651. coram Dunoletto & in Ariminens. pensionis coram me, 10. Maii 1662.

Non obstat quod pensio reservata fuerit nulla facta mentione, quod Ecclesia esset de Iure patronatus universitatis, & Hominum terræ Massæ Lombardorum quod solum sufficit ad annullandam pensionem, & per consequens excludit relevantiam articulorum; Quia responsum fuit quod † mentio Jurispatronatus, dumtaxat requiritur in Patronatu ex dotatione, vel fundatione, † secus in competente ex consuetudine, aut prescriptione, ut notat Gig. de pens. q. 24. n. 5. et Put. dec. 307. nu. 1. et seq. quæ qualitas in hoc casu non exhibetur, & quatenus fuisset exhibita, non essent denegandæ probationes Actori, donec illa fuisset plenè & concludenter justificata.

Et ità utraque &c.

R. P. D. L E O N E V E R O S P I O.

Firmana Bonorum.

Mercurii 1. Julii 1665.

A R G U M E N T U M.

Possessio subsequens ex titulo præcedenti declaratur. Reintegratio ad damni passum mensuram conceditur.

S U M M A R I U M.

- 1 Actus, seu possessio subsequens ex titulo præcedenti declaratur.
- 2 Dominus semper præsumitur, qui talis semel fuit.
- 3 Reintegratio conceditur ad damni, passum mensuram.
- 4 Debitum potest cum fructibus ipsum longè excedentibus compensari.

D E C I S I O CCCLXVIII.

BINÆ decisiones coram me emanaverant in hac causa, in quarum prima 18. Februarii anni præteriti edita pro parte dimidia subsecuta firmatur evictio in Prædiolis à Bernardino titulo permutationis Francisco Orlando assignatis, & ibidem proinde decernitur regressus Horatio ad dimidiam partem prædii Aquæ sanctæ à Francisco, ejusdemmet Horatii Patruo Bernardino in compensacionem tributi; In altera verò emanata die 20. Novembris præteriti præcedentis fuit reformata decisio respectu prædii vulgariter nuncupati Rocca di Gabbia, cuius portio dum Sebastiano Jannino fuerat evicta ab ipsum, non autem ad Horatium regressus actio spectabat, donec ipse pretium illi saltem restitueret, At hodie ex facto clarius recensito prioris decisionis fundamenta, Domini confirmantur.

Siquidem in præfata Regione Rocca di Gabbia bina, Bernardinus prædia possidebat subjecta fideicommissio per Andreozium instituto alterum scilicet Salm. 8. circiter, quod instante Cleopatra fideicommissentis uxore de anno 1593. in Janninum fuit Præconis voce licitatum; Alterum verò Salm. 13. ex causa permutationis ab eodemmet Bernardino de anno 1594. Francisco assignatum, ut ex testium depositione in additionali Summario Horatii relata convincitur.

Qua Prædiorum diversitate perspecta videntur omnino convenire secundæ decisionis vires firmantes prædium Salm. 13. præsertim à Jannino de tempore evictionis præfate primum verò à Cæsare extitisse possessum, quoniam Jannini possessio verificationem assumit in prædio Salm. 8. circi-

matur Ruin. *conf. 231. num. 4. lib. 2. Honded. confil. 63. num. 85. lib. 1. Merlin Pignatell. controu. forens. cap. 3. num. 4. lib. 1. Rota decis. 195. numer. 3. & 9. part. 2. recent. cum aliis in Bonon. Dotis, seu Tertia 31. Maii 1658. cor. me. §. Quinimo Tum etiam quia Dorotheus, dictos Censu liberè recepit, sine ulla conditione, aut onera, illos in dotem Alidoræ implicandi; Undè ex iuribus ipsius allegari nequit retentio quia ad hunc effectum requirebatur, quod vel Alidoræ, vel Patri, cum hoc onere espresso ementes soluisent ut ex iuribus Dotalibus ipsius iuari possent, Merlin. *de Pignor. lib. 4. tit. 2. qu. 44. nu. 27. Rot. dec. 324. n. 20. cum seqq. p. 9. rec. & in art. discussio in Romana Salviani 6. Febr. 1665. cor. me. & in Esina fideic. 20. Novemb. proximi prateriti §. nec immisso cor. R. P. D. meo Bevilacqua.**

Et ità utraque &c.

R. P. D. T A J A.

Romana Hæreditatis.

Veneris 12. Februarii 1666.

A R G U M E N T U M.

Actor iudicium intentare volens contra reum diversæ diæcesis, quid agere debeat. Curandum est ne humiliores à potentioribus videntur,

S U M M A R I U M.

- 1 Actor contra reum diversæ Diæcesis, debet delegatum impetrare, vel in Diæcesi rei, vel in alia non propria.
- 2 Principe iusto dominante, nihil timeri potest.
- 3 Iniuria non possunt officii illi, qui ius publicum invocare, & adire aliquem potestate præditum possunt, qui vim eos pati prohibeat.
- 4 Homines utiliores ne à potentioribus contumelia afficiantur est curandum.

D E C I S I O CCCCXII.

DANDAM Remissoriam Io: Baptistæ, hodie Domini responderunt postquam illi non dandam Immissionem responderant 23. Februar. anni superioris, & ea ipsa ratione præcipuè deficientis probationis concludentis, &c. in decis.

Nequè repugnaverunt, vel fati informantes pro Monasterio, quo minus Remissoria daretur, sed repugnabant quo minus daretur ad locum, & ad Reatinos, & ad Patriam petentes, ubi etiam fautores, & Protectores potentes esse petentis ipsius causabantur, pro ut Actor ꝑ contra Reum diversæ Diæcesis debet impetrare delegatum, vel in diæcesi Rei, vel in alia non propria, notatur in §. cum actor, cap. statutum 11. de rescript. in 6.

Sed DD. contrarium visum est ex facto, quod Reatina Civitas est sub Ecclesiastica dictione, & nunc Sub Sanctissimo D. Alex. VII. præcipuè iustissimo in Sacro enim ꝑ Dominatu eius timeri nihil potest, ut dicebant Imperatores, in leg. 1. C. de his qui per met. Iudic. non appell. & sub quo, aut nihil impune, & magis pro vicinitate Civitatis, ubi cum possit quisque ꝑ Jus publicum invocare, & adire aliquem potestatem præditum, qui utique vim eum pati prohiberet, l. ult. in princ. ff. quod met. caus. & maxime gubernante Reatinos præstantissimo Governatore R. P. D. meo Urbano Cerro filio fratris R. P. D. mei Decani, id potissimum curante ꝑ ne potentiores viri humiliores iniuriis afficiant, ad §. ne potentiores, l. 6. ff. de offic. Præsid. & summatim ita Jus reddente, ut auctoritatem dignitatis ingenio suo augeat ad l. observ. 19. in fine, ff. eodem.

Et ità utraque &c.

Decis. Recent. Pars XIV.

R. P. D. O T T A L O R A.

Romana Fructuum Dotis.

Veneris 12. Februarii 1666.

A R G U M E N T U M.

Filia statim, ac nuptias cum viro digno contraxit etiam sine consensu patris, debet dotari sine ulla interpellatione cum sciat se teneri ad solutionem Dotis à die Matrimonii contracti, & si dotem non solvat, alimenta filiarum præstare tenetur.

S U M M A R I U M.

- 1 Dos debetur filia à patre, licet illa nulla precedente promissione nuptias cum viro digno, & eius assensu contraxerit.
- 2 Dotis fructus à die contracti Matrimonii debentur.
- 3 Mora, nec interpellatio requiritur, quando agitur de Patre, qui debet dotem solvere.
- 4 Pater scit se teneri ad dotis solutionem à die contractus Matrimonii.
- 5 Onerum matrimonialium sustentatio deservit pro mora & interpellatione.
- 6 Fructus dotis respectu patris, non debentur ratione mora, sed loco alimentorum.
- 7 Alimenta à patre filia debentur, donec dotem solvat.
- 8 Dotis interusura debentur marito à die quo cepit onera matrimonii sustinere.
- 9 Dotis interusura ex Statuto Urbis taxantur ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario, & debentur quamvis nulla dotis præcesserit promissio.
- 10 Mora sicuti à patre incurritur statim, ac vir onera matrimonii sustinere cepit, debet etiam Statuti dispositione ligari.
- 11 Fructus dotis ad rationem quinq; pro centenario, alias per Rotam taxata fuerunt.
- 12 Dos quando promissa est in Stabilibus, iuxta illorum redditum fructus debentur.
- 13 Dos quando fuit in quantitate assignata pater compellitur ad Statuti formam fructus solvere.
- 14 Dos taxata est à Statuto, & Constitutione Sixti V. in scutis 5500.
- 15 Dotis usura ultra illius quantitatem non debentur.
- 16 Dos in Sixti Constitutione contenta, non dicitur congrua inter familias nobiles.
- 17 Dotis declaratio, & liquidatio post derogationem Constitutionis Sixti V. secuta retrotrahuntur à die contracti matrimonii, & nu. 18.
- 19 Maritus contra Socerum pro dote, non habet actionem.
- 20 Iudex in iis, qua ad Pontificem spectant, nullam habet iurisdictionem, nisi sibi ab ipso tribuatur.
- 21 Mora nulla in patre dotis debitore, non consideratur priusquam per Iudicem fuerit declarata.
- 22 Dos quando fuit per Iudicem taxata, nec taxationi mulier acquiescit, & quia maior quantitas ab ipsa prætenditur, dotis interusura non debentur.

D E C I S I O CCCCXIII.

DOMINI reformantes decisionem emanatam coram bon. mem. Verospio 3. Junii 1665. censuer. * Dominæ Annæ Casarellæ alimenta, seu fructus Dotalis à die contracti Matrimonii, ad rationem sc. 7. cum medio pro centenario respectu tantum scut. 5500. quæ ex Constitutione 52. Sixti V. in dotem permittuntur.

Cum enim Pater teneatur filiam dotare, licet illa nulla præcedente promissione nuptias cum viro digno sine eius assensu contraxerit, ut tradunt Covar. *de Matrimon. par. 2. capit. 3. num. 7. Sanchez eodem tractat. libr. 4. disputat. 26. numer. 17. Rota coram Caval. decis. 447. numer. 5. & cum aliis adductis in decisione coram me edita hac eadem die. Ita ut statim contracto Matrimonio fructus incipiant 2 deberi absque mora, & interpellatione, quia ꝑ ubi agi 3*

Dd 3 tur

- tur de Patre, non requiritur mora, nec interpellatio eum
 4 † Pater sciat se teneri ad Dotem, à die contracti Matrimo-
 5 nio, & sustentatio onerum † Matrimonialium deser-
 vit pro mora, & interpellatione cum respectu Patris, fru-
 6 ctus verè non debeantur ratione morae, sed loco alimento-
 7 rum, quæ † Pater filia præstare tenetur, quo usque dotem
 solvat, Merlin de leg. lib. 2. tit. 1. quæst. 7. § 8. cum seqq.
 8 ubi quod † fructus debentur à die, quo Maritus incipit
 sustinere onera Matrimonii, Add. ad Buratt. decis. 159.
 Pontanell. de pact. nupt. claus. 6. gloss. 2. part. 6. num.
 4. § seqq. Ciriac. comrov. 30. per 101. Rot. in Avenien-
 Pecuniaria 10. Decembris 1646. coram bon. mem. Verospio,
 & optime distinguendo inter Patrem obligatum, & ex-
 tranatum, Rota in Tusculana Salviani 25. Maii 1648. cor.
 eodem, § neque interpellationes.
 9 Fructus verò ad rationem 7. cum dimidio pro centena-
 rio, iuxta Statutum Urbis præstari debent, etiam ac nulla
 10 Dotis præcesserit promissio, quia sicuti absque eaf mora à
 Patre committitur statim ac vir cepit onera Matrimonii
 sustinere, debet etiam ille Statuti dispositione teneri, ut
 dictum fuit coram Merlin. decis. 457. nu. 2. & latius in deo.
 quæ revidetur, § hinc vigere.
 11 Nec obstat, quod Rota alias fructus taxaverit ad ratio-
 nem quinque pro centenario, Buratt. decis. 112. numer. 1.
 Rota decis. 112. num. 1. & 128. nu. 3. post Giglian. ad Statut.
 Perus. & decis. 6. n. 1. par. 9. recent. & in Romana. Fructuum
 Dotis 28. Junii 1621. coram Manzanedo, quia hoc tunc
 12 præcedit † quando Dotis promissio præcessit in stabilibus,
 juxta quorum redditum fructus erant assignandi. Cum
 13 verò in præsentis † Dos sit in quantitate assignata ad for-
 mam Statuti. Pater compellitur fructus solvere, ut in
 puncto respondit Rota coram Merlin. decis. 457. nu. 16. &
 17. Spad. conf. 219. num. 4. & 14. cum duobus seqq. lib. 2. Rota
 coram Buratt. decis. 231. num. 7. & 282. nu. 1. cum seqq.
 14 Et pro summis tantum scilicet 550. taxata à Statuto, &
 Constitutione Sixti V. fructus debentur cum ultra eam
 cesset substantia, seu assentia Dotis, ut in Romana Dotis
 26. Maii 1662. coram bon. mem. Verospio, quia si non adest
 15 Dos † nisi in tanta summa non possunt ultra eam deberi
 usuræ.
 16 Parum officium duo, quæ ab informantibus pro Anna
 obficiuntur alterum, quod Dos contenta in Sixtina, non
 dicatur congrua inter Familias Nobiles, Rota cor. Merli-
 no decis. 333. in fin. & dictum fuit in prima decisione emana-
 ta super Dote, coram bon. mem. Verospio 18. Junii 1663. § ne-
 que vigere visa fuit, ubi aliæ Decisiones cumulantur, al-
 17 terum quod S. D. N. Sixtina derogavit, atque † ideo decla-
 ratio, & liquidatio congruæ Dotis post derogationem
 Sixtinae secunda retrahantur à die contracti Matrimo-
 nii, & sic fructus debeantur ab initio, Rota decis. 280. nu.
 18 8. par. 7. & quod liquidatio † semper retrahatur, Rota
 post Merlin. de Pign. decis. 124. num. 11. 12. & 21. cum seqq.
 & in recent. decis. 409. nu. 30. & seq. par. 9.
 Primum enim facile tollitur ex eo, quod cum in Con-
 stitutione Sixti V. sub tit. moderatione delle Doti §.
 si ordinata, sublata fuerit omnis promissio, omni que actio,
 & ius petendi ultra dictam summam, non potest Socer di-
 19 ei constitutus in mora, contra quem Maritus non habet
 actionem pro Dote, ut respondit Rota decis. 182. nu. 2. &
 3. par. 4. tom. 2. recent. Papon. conf. 91. num. 7.
 Nec magis iuvat secundum, quia S. D. N. non deroga-
 vit Bullæ Sixti V. quia ex tunc, sed prout ex nunc, &
 verba derogationis id demonstrant, quæ sonant in futu-
 rum de Dote, per Sacram Rotam taxam. & de illius Con-
 stitutione postmodum facienda per Instrumentum, Sum-
 mario Petri num. 1. nec substituit Bullam fingendo eam à
 principio non fuisse, sed præsupponens eius existentiam
 illi derogat, ac proinde non est locus retractioni, ut
 distinguit Zabarell. conf. 105. num. 21. ad med. Itaque solum
 habilitavit Annam ad peten. & consequen. Dotem, per
 20 Sacram Rotam arbitran. unde † Papæ derogatio, & remo-
 tio obstaculi valet ex nunc, quod Iudex declaravit cum
 prius non haberet jurisdictionem, nec pars actionem, Ro-
 ta dec. 107. num. 6. & seqq. par. 8. rec.
 21 Denique respectu maioris summæ fructus non deberi,
 Domini censuerunt, quia nulla mora potest in Patre Do-
 tis debitore considerari priusquam per Iudicem fuerit de-
 clarata, Bald. in L. acceptam 19. n. 6. & 20. vers. nam in l. liqui-
 dan. C. de usur. Alex. conf. 49. vol. 2. Rot. dec. 577. nu. 1. p. 1. rec.
 Parum relevat, quod Rota in secunda decisione Dotem

auxerit ad sc. 10000. & proinde cum Pater non acquie-
 rit dicatur constitutus in mora. Cum tenim ab Anna ma-
 22 ior quantitas prætenderetur, Pater habuit iustam causam
 litigandi, & ideo excusatur ad istum effectum, nec possit
 peti interesse, ut dictum fuit in Anconitana Dotis 1. Julii
 1643. cor. Reverendiss. D. meo Decano, impres. post Merlin.
 de pign. dec. 700. nu. 11.

Et ita utraque &c.

In hoc eodem Articulo emanavit altera Decisio sub 18. Ju-
 nii 1665. cor. eodem bo. me. Verospio, quæ hic allegatur
 supra in Decisione, est in hac eadem par. dec. 93.

R. P. D. E M E R I X.

Maioriceñ. Canonicatus Pœnitentiarii.

Veneris 12. Februarii 1666.

A R G U M E N T U M.

Collatores duos à Papa fuisse constitutos ex quibus
 appareat. Indultum unum ad aliud se referens,
 ultra relatum non extenditur in Collatione ius
 Episcopi delinquentis consolidatur cum iure
 Capituli recte conferentis. Innocens ex culpa
 alterius iure suo non est privandus.

S V M M A R I V M.

- 1 Littera non iustificata executioni non sunt demandan-
 da.
- 2 Collatores duos à Papa fuisse constitutos, quando per
 Ordinarios, & Capitula, Beneficia conferri man-
 davit, appareat.
- 3 Verum Archiepiscopi, & Episcopi in conferendis Ca-
 nonicatus Pœnitentiariis Maioricensibus pro uno
 dumtaxat computatur.
- 4 Indultum unum ad aliud se referens, debet secundum
 relatum intelligi.
- 5 Referens non magis operatur, quam relatum.
- 6 Ius Episcopi delinquentis in collatione consolidatur
 cum iure Capituli recte conferentis.
- 7 Collatio stante discordia inter simultaneos collatores
 neutra sustinetur, etiamsi diverso iure conferant.
- 8 Iure suo innocens ex culpa, vel defectu alterius non est
 privandus.

D E C I S I O CCCCXIV.

QUAMVIS per binas decisiones recessum fuisset à re-
 solutione capta sub die 13. Decembris 1663. in qua
 dictum fuerat Litteras Apostolicas Petri Honorii Thau-
 ler, non esse exequendas, nihilominus hodie repropo-
 sita Causa super iisdem, Domini redierunt ad primo loco de-
 cisa, fundamentum præcipuum resolutionis fuit, quod
 devolutio narrata in suppositione, & litteris non sit suffi-
 cienter probata Ideoque litteræ tamquam non iustificatæ
 non mercantur executionem, dec. 25. num. 4. part. 10. rec.
 & alias passim.

Devolutionem autem aliqui ex DD. non sufficienter
 probari ex eo defumebant, quod discusso Indulto Grego-
 riano eoque combinato cum Constitutionibus Sixti, &
 Leonis multum dubitabant, An subsisteret fundamen-
 tum simultaneæ perpensum in præcedenti Decisione hu-
 ius Causæ sub die 11. Martii 1665.

Quamvis enim illa verba per Ordinarios, & Capitula,
 sæpius in Indulto Gregoriano repetita innuere videantur
 Pontifici voluisse constituere duos collatores coæquales,
 &c. iuxta text. in cap. postulantis penultimo, de concess. pra-
 ben. & notata ibi, per scriben. & alios in præcedenti decis.
 adductos, §. que sanè verba tamen reflectebant, quod
 etiam Constitutiones Sixti, & Leonis relatæ per Garz.
 par. 5. cap. 4. post numer. 169. sæpius utuntur iisdem verbis
 per Ordinarios Collatores, & Capitula præligantur, &c.
 & quod nihilominus in Constitutione Leonis expresse dispo-

dec. 101. n. 4. par. 4. rec. tom. 2. & nuper dictum fuit in Romana Servitutis 29. Ianuarii proximi prateriti, §. hanc etenim coram R. D. meo Decano.

In prima autem instantia, quando D. Dux sententiam favorabilem reportavit omittis aliis ad prescriptionem se restringebat de qua tamen non constare Domini censuerunt. Quia cum versemur in servitute itineris pascendi, & quæ discontinua dicitur eo quia per se sine facto hominis semper exerceri non potest. Requiritur immemorabilis, & usus tanti temporis, cuius in contrarium memoria hominum non extet. Honded. conf. 79. n. 33. 65. lib. 1. & ceteri antiquiores apud Gratian. discept. 681. n. 36. & seqq. Giurb. observat. 60. n. 14. vers. discontinua vero servitus, plene Modern. Andreol. controuv. 178. n. 5. Rota d. decis. 101. n. 5. & in dicta Romana servitutis, §. Neque intercessit. Quæ probatio hic non concurrit, quia ex 4. Testibus pro D. Duce examinatis primus deponit de transitu &c. per annos 35. Unde deficit in tempore, quia ad effectum de quo agitur testes debent concludere de annis 40. antè motam litem juxtà unum ex requisitis, gloss. in cap. unico verb. memoria de prescript. in 6. Alex. conf. 108. n. 9. & 12. lib. 1. Paris. conf. 104. n. 12. lib. 1. Rota coram Pen. decis. 641. num. 4. Terracinen. Iurispatronatus 26. Maji 1659. §. Hujusmodi, & Setiam coram R. P. D. meo Bevilacqua, & in Tirasonen. Iurisdictionis 14. Decembris 1663. §. Tum quia Testes coram Reverendiss. Vicecomise Nuntio Hispaniarum.

Et quamvis idem Testis deponat da 35. anni, epiù hæc tamen & dictio ad probationem præfati temporis non suffragatur, quia verificari potest in mense, vel anno præcedenti, ut in simili de verbis da 8. anni in qua dixit Rot. decis. 553. sub num. 2. vers. ultra quod par. 3. divers. in Romana Domus 13. Ianuarii 1662. coram me, §. prout non cessat. Præcipue, quia fatetur se de affectu Tenuræ, non esse informatum, & quod sufficit ut immemorabilem non probet, Rota dec. 352. n. 18. & seqq. coram san. me. Greg. & in Benevemanæ jurisdictionis 31. Ianuarii 1656. §. attamen in fin. coram Reverendiss. D. meo Decano: Et respectu juris ligandi de auditu deponit unde deficit & aliud requisitum consistens in depositione testis de visu, Rota coram Seraphin. decis. 1102. num. 10. dicta decis. num. 7. par. 4. recent. tom. 2. Hispanen. decimarum 16. Junii 1659. §. Immemorabilis coram R. D. meo Decano, & 16. Aprilis 1660. coram R. P. D. meo Taja.

Tres autem alii nihil pariter probant, quia secundus non habet ætatem necessariam, dum subducto tempore litis non excedebat annos 54. ut requiritur. Tertius ultra annos 25. Tenutam se non habitasse fatetur, & sic de visu per 40. annos deponere nequit, quartus demum se ultra 30. annos non recordari deponit. Ex quorum defectu immemorabilem non justificari firmant supra relati, & magis in specie Bertrand. conf. 167. num. 4. lib. 3. Rota coram Martin. Andr. dec. 56. n. 5. & seqq. decis. 248. num. 3. & 4. par. 2. resen. Mariscen. Iurisdictionis 11. Decembris 1647. §. Quo vero coram bon. mem. Bichio, & 26. Maji 1651. §. Quia nec ista coram bon. mem. Card. Corrado, & in proposito servitutis fere citat. decis. 101. n. 7. & 8.

Licet vero non desint Doctores, qui volunt ad præscribendam servitutem etiam discontinuam decem annos inter præsentem, & 20. inter absentes sufficere, eorum tamen opinio tunc solum procedit, & admitti potest quando allegatur titulus sufficiens ad præscribendum, & quidem in principio litis, & cum declaratione à quo fuerit habitus. Et insuper præscribentem in vim ejusdem tituli possedisse cum scientia, & patientia Domini fundi servientis, Gabr. conf. 145. num. 4. lib. 1. Gratian. d. discept. 681. n. 40. & 41. ubi concordantes referuntur, & apud Modern. Andreol. d. controuv. 178. & plurib. seq. Rota d. decis. 101. num. 10. & in dict. Romana servitutis 29. Ianuarii proximi prateriti, §. parum obstante coram R. D. meo Decano.

Neque titulus deduci potest ex assertis ordinibus Gregorii Romæ, & Paracciani directis affectuariis stagni D. Ducis in quibus perebarur solutio scytor. 20. per l'aggiustamento fatto altre volte per poter lignare, pascolar Cavallo, e far altre cose necessarie per detto stagno. Tum quia sunt enunciative de recenti à tertiis emissæ, quæ ubi principaliter dubitatur de enunciato non probant Butr. in c. illud 11. n. 3. vers. nota quarto de presumpt. Rot. decis. 568. num. 4. par. 2. recen. & in Lucen. Iurisdictionis 28. Maji 1663. §. nec relevant coram R. D. meo Decano. Tum quia tanquam confessiones extra & judiciales ministrorum Ecclesiæ præ-

judicium inferre nequeunt, Adden. ad Buratt. decis. 453. n. 10. Rot. decis. 290. num. 20. par. 4. recen. Et ità altera tantum, &c.

R. P. D. O T T A L O R A.

Romana Dotis.

Veneris 12. Februarii 1666.

A R G U M E N T U M.

Filia nobilis, & digno viro licet in minori ætate, & sine patris assensu nubens debet à patre dotari, etiam si sit dives, & habeat de proprio, & dos debet deduci ex particulari substantia patris, qui cogitur in dotem assignare filię partem sui patrimonii.

S U M M A R I U M.

- 1 Pater filia nobili viro, & digno licet in minori ætate, & sine patris consensu nubenti dotem constituere tenetur, & num. 21.
- Limita si nubat indigno, & num. 2.
- 3 Filia viro digno nubens dicitur negotium utile pro patre gessisse.
- 4 Pater tenetur invenire virum pro filia, eamque dotare.
- 5 Pater licet cesset onus inveniendi virum non eximitur ab obligatione dotandi filiam, ut hæc onera matrimonii sustineat, & melius à viro tractetur.
- 6 Pater dotare filiam tenetur, ut si vir decedat possit illa dotem paratam ad nubendum cum alio habere, & si nubere noluerit, unde sibi possit alimenta præstare, habeat.
- 7 Dos debet arbitrio judicis constitui attenda qualitate personarum, & opibus dotare debentis.
- 8 Dos modica assignanda non est filia, qua fratres non habet.
- 9 Consuetudo familia viri in dote taxanda solet attendi.
- 10 Qualitas, & consuetudo familia viri prævalet consuetudini nobilium familiarum urbis, quod declinat, ut num. 11.
- 12 Mulieri non licet marito bona fideicommissaria in dotem assignare, si aliunde habeat.
- 13 Consuetudo patria mulieris non viri ad congruitatem dotis est attendenda.
- 14 Legatum nepti factum à patre contemplatione patris relictum censetur, & ad sublevandum fratrem in constitutione dotis.
- 15 Legatum factum à patre imputandum est tam in dote, quam in legitima.
- 16 Pater non tenetur dotare filiam divitem sine ejus consensu, & absque dotis promissione in majore ætate nubentem.
- Contrarium tamen verius num. 20.
- 17 Legatum simpliciter relictum nulla facta expressione dotis contemplatione propria persona factum censeri debet.
- Amplia si agatur de legataria jam nata, & nota testatori, quia tunc ipsius contemplationi, & non patris datum præsumitur, & n. 18. & 19.
- 22 Filia dos debetur à patre etiam si sit dives, & habeat de proprio.
- 23 Dos est deducenda ex particulari substantia, que apud patrem invenitur.
- 24 Pater cogitur in dotem assignare filia aliquam partem sui patrimonii pro sua dote.
- 25 Filia vivente patre legitimam petere non potest.

D E C I S I O CCCCXVII.

DIXERUNT Domini standum esse in decisio coram bon. mem. Verospio 1. Junii 1665. scilicet D. Annæ Casarellæ præstanda esse scut. 12. mil. pro dote non computato Palatio ei legato licet in 26. ætatis anno constituta nulla sibi dote promissa contra placitum Patris matrimonium cum D. Antonio contraxerit.

Cum

Cum enim Anna nupserit viro nobili, & digno licet in
 1 minori etate, & sine consensu patris. Pater t̄ eam tenetur
 plenè dotare Castill. *de matrimon. tract. 10. disput. 4. dub. 19.*
sub num. 186. ubi dicit hanc esse differentiam inter nubentem
 digno, & indigno, Bonacin. *oper. moral. in 4. Decalog.*
Præcepto disput. 6. quest. unica punct. 5. §. 2. præcept. 1. n. 1.
ante finem fol. 343. & de contract. disput. 3. quest. 9. punct. 2.
propof. 10. num. 14. ante finem pag. 726. Cancor. *var. resol. par.*
 3. *cap. 11. num. 6.* ubi ait ita fuisse decisum à Senatu Ripol.
 in *l. iro sentum, §. Tiro, ff. de condit. & demonstr. num. 102.*
 & 103. Guttier. *de Matrim. cap. 86. num. 13. vers. 1. conclusio*
 2 *est. & præf. quest. lib. 2. quest. 1. n. 4.* ubi limitat t̄ quan-
 do nuberet indigno, Boss. *eodem tract. cap. 11. num. 191. vers.*
7. t̄ nent communiter, & in tractatu de dote cap. 4. n. 119. &
127. Mantic. *de tact. lib. 12. tit. 16. num. 6. & 7.* Cavall. *comm.*
contra comm. quest. 3. & seq. qui dicit ita servari in practi-
 cis, & omnes uno ore, ita tenerè Barbof. in *l. 1. par. 4. num.*
 33 *in fin. & 34. part. 2. num. 28.* ubi ait Senatū ita judicaf-
 se t̄ cum aliis congestis in decis. quæ revidetur in principio
 3 ejus conclusionis rationes hæ à DD. assignantur nam
 4 quando t̄ filia nubit viro digno dicitur gessisse negotium
 utile pro Patre, qui tenetur invenire virum pro filia eam-
 que dotare, & ideo licet cesset onus inveniendi virum non
 eximitur ab obligatione dotandi, ut filia nupta onera ma-
 5 trimonii t̄ sustineat, & melius tractetur à viro, item si
 6 contigerit, quod vir decedat habeat dotem paratam ad nu-
 bendum cum alio, & si nubere noluerit, undè se possit ale-
 re, ut considerant Facch. *contr. Jur. lib. 2. cap. 45. vers. sum-*
mentum est, Bonaccin. *oper. moral. tom. 2. de contract. dis-*
put. 3. quest. 11. punct. 2. num. 14. vers. dixit aut nubat in vno
Patre, Boss. *de dot. cap. 4. sub num. 119.* Barbof. in *l. 1. par. 4.*
num. 27. ff. solut. matr. Franc. Baron. de effect. minor. ap. cir-
ca contractus effect. 1. num. 627. vers. & si sunt plures rationes
add. ad Rot. in recent. decis. 460. num. 62. part. 4. tom. 2.
 Ad quantitatem verò assignari. in summa scutorum 12.
 mil. plurima concurrunt nempe nobilitas conjugum opu-
 7 lentia patrimonii Patris dotantis, & consuetudo in urbe
 an familiis nobilibus, & divitibus & particulariter Do-
 minus Casarellæ dotandi puellas in eadem, ac etiam longè
 8 majori dotis quantitate à quibus judicis arbitrium regu-
 lari debet in dote constituenda tam ex dispositione juris
 communis de qua in *l. quaro 61. lege cum post divortium*
 70. *§. in domum vers. gener. ff. de jar. dot.* in quod arbitrium
 DD. in præseni libentius inclinarunt, ubi patrimonium
 9 est pingue, filia unica, nec adfunt masculi t̄ quo casu non
 est assignanda modica dos, sed pinguior, Rota in recent.
 10 *decis. 195. num. 2. vers. & licet ista dos part. 2. & decis. 28. n. 21.*
& decis. 88. num. 3. par. 9. & coram Merlin. decis. 293. num. 3.
 Nec obstat, t̄ quòd in taxanda dote consuetudo familiæ
 viri solet attendi; ea verò dotes infra scutor. 5000. consue-
 11 vit accipere, & qualitas & consuetudo familiæ viri præva-
 12 lere debeat consuetudini t̄ nobilium familiarum urbis, ut
 in specie firmat, Dec. *conf. 26. num. 4. cum seq. Ruin. conf. 56.*
n. 10. & 17. lib. 3. Mantit. lib. 12. tit. 21. num. 35.
 Nam præterquam, quòd hoc solum considerari non
 debet, sed insimul cum omnibus aliis circumstantiis de
 13 quibus supra objectum non procedit, ubi agitur de do-
 tandà unica filia tunc enim t̄ indistinctè si esset assignanda
 dos major, & attenditur qualitas mulieris non autem con-
 ditio, & locus mariti, ut firmat Rota in recent. *decis. 235.*
num. 31. par. 8. & licet ab ea recessum in decis. 199. post Mer-
lin. de legit. d. conclusio præsupponitur, & ab ea receditur
 14 eo quia ibi mulier assignaverat marito in dotem omnia
 bona fideicommissaria, & habebat etiam aliundè, quòd
 non licuit, ut ibi legitur *num. 7. vers. quin imò contrarium*
num. 8. per tot, & quòd ad congruitatem dotis non sit at-
 15 tendenda t̄ consuetudo patriæ viri, sed mulieris fuit dict.
 in Bononien. *fideicommissi de Monterentis 6. Martii 1665.*
coram Taja.
 Minus officit, quòd Anna teneatur renunciare Lega-
 16 to palatii, sibi à Cardinale Patruo relicto, & assignatam
 dotem consequi valeat, vel quia Cardinalis illud legavit
 Anna tanquam filia Patri fratris Testatoris, & sic Lega-
 17 tum videtur relicto contemplatione Patris, & ad suble-
 vandum fratrem in dotem per ea, quæ tradunt Surd. *conf.*
 488. *num. 17.* undè imputandum est tam in dote, quam in
 legitima, Castr. *conf. 96. sub num. 2. lib. 2. quem referunt, &*
sequuntur, Alex. conf. 76. num. 3. vers. hoc etiam consulendo
lib. 5. Cephal. conf. 105. num. 33. 34. & 35. vel etiam quia pa-
 ter non teneatur dotare filiam divitem sine ejus consensu,

& absque dotis promissione in majori etate nubentem, 16
 Covar. *de matr. par. 2. cap. 3. §. 8. num. 8.* Sanch. *eodem tract.*
lib. 4. disput. 26. num. 18. Guttier. *de matrim. cap. 86. num. 13.*
vers. 2. conclus. Fontanell. de pact. nupt. claus. 5. glof. 1. n. 87.

Primum enim non subsistit nam cum palatium fuerit
 Legatum simpliciter nulla facta expressione dotis t̄ con- 17
 templatione propriæ personæ censi debet relictum, Bald.
in l. fin. num. 6. Cod. quib. ad liber. proclam. non lic. Mangil.
de impur. quest. 21. num. 50. & 51. Merlin. *de legitim. lib. 2.*
tit. 2. quest. 9. num. 45. cum relatis per Capyc. lair. consult.
 158. *num. 31.* Magon. *decis. Florent. 13. num. 5.* maximè in
 18 præseni ubi t̄ agitur de legataria jam nata, & cognita Pa-
 truo Testatori, quo casu ipsiusmet contemplationi, &
 non Patris præsumitur datum, Dec. *conf. 81. num. 5.* Me-
 noch. *de præsumpt. 17. num. 3. lib. 3.* Simon. *de Præf. de inter-*
pret. ult. vol. dub. 12. nu. 7. fol. 436. Rota post Gillan. ad Stat.
 Peruf. *decis. 18. num. 8.* & in fortioribus terminis de dote
 assignata à san. mem. Urbano VIII. Serenissimæ D. Lucre-
 tiæ Ducissæ Mutinæ ejus nepri mediante Patre licet Pater
 eam daret d. D. Lucretiæ ejus filia Rota censuit contem-
 19 platione neptis t̄ non autem Patris concessam fuisse in Ro-
 mana legitima 3. *Januarii 1660. coram R. P. D. Taja.*

Secundum quoque non urget, quia contrariam senten- 20
 tiam tenuerunt DD. moti pluribus rationibus, & autho-
 ritatibus adductis in decis. quæ revidetur §. præterquam,
 & amplexi fuerant, Merlin. *de leg. lib. 3. tit. 10. quest. 22.*
num. 2. juncto num. 10. Bonacc. *de contract. punct. 2. num. 4.*
sub vers. dixi aut nubat. Boss. *de matr. cap. 11. num. 193. &*
in contractu de dote cap. 4. n. 123. Fachin. *controv. Jur. lib. 3.*
cap. 45. vers. & sic argumentorum, ubi rationem hujus
 opinionis assignat, nam cum filia nubendo viro nobili,
 21 t̄ digno sit danda dos à patre quamvis minor, & nupse-
 rit sine ejus consensu cum gesserit negotium utile pro Pa-
 tre, nec ulla lex reperitur, quæ ob istam causam eam
 privet dote debita de jure communi non est recedendum
 à dispositione Juris, & DD. qui firmant filia deberi do- 22
 tem à Patre etiam si dives sit, & habeat de proprio, ut te-
 nuerunt Mantic. *de tact. lib. 12. tit. 15. num. 16.* Menoch. *lib.*
4. præsumpt. 189. num. 61. & seq. Sanch. *de matrim. lib. 4.*
disput. 26. num. 5. Cavall. *comm. conf. 95. in princip. vers. so-*
let tamen dubitari, Boss. *in tract. de matrim. cap. 11. num.*
 175. *& signanter num. 178. & 193. ubi latè respondeat omni-*
 23 *bus contrariis, & in tract. de dote cap. 4. num. 25. usque ad*
 35. ubi refert cæteros tam antiquos, quam recentiores, &
cap. 6. num. 39. & cap. 7. num. 49. Merlin. *de legit. lib. 3. tit. 1.*
quest. 22. num. 8. & 10.

Verum quia circa modum solvendi dotem ab infor- 24
 mantibus pro Petro allegabatur facultates suas in stabili-
 bus, non verò in pecuniâ consistere, ideoque dotem de- 25
 ducendam ex illa particulari substantia, quæ apud ipsum
 reperitur, *jux. text. in l. profectitia, vers. sed si proponas,*
ff. de Jur. dot. Bald. novell. de dos. part. 6. privileg. 15. num. 1.
 24 ibi: quod t̄ pater in vita sua cogitur assignare filia ali-
 quam partem sui patrimonii pro sua dote, & privileg. 19.
num. 1. Petr. Barbof. *in 4. part. leg. 1. num. 3. vers. sed circa*
horum dicta, ff. solut. matrim. Anna verò non recusabat,
 sed petebat tertiam partem bonorum, quam DD. non
 posse assignari censuerunt, quia si constitueretur dos ad
 25 rationem legitimæ, t̄ quæ vivente Patre à filia peti non
 potest, Fontanell. *de pact. nupt. claus. 5. glof. 8. part. 1. num. 6.*
& latius sub num. 10. ante med. vers. nec tunc, est habenda
 aliqua ratio legitimæ, quam opinionem tenuit, Rota *de-*
cis. 708. num. 3. vers. quod autem prout hic par. 1. recent.

Quapropter DD. decreverunt patrem teneri, vel solve-
 re dotem in quantitate scut. 12. mil. vel pro nunc tradere
 Annæ, quartam partem omnium bonorum, quæ habet
 cum oneribus quibus obnoxia reperiuntur.
 Et ita utraque &c.

Decisio, quæ hic in principio allegatur, & jam in hac ea-
 dem causa emanata sub die 18. Junii 1665. coram eodem
 bon. mem. Verospio est supra decis. 93.

R. P. D. OTTALORA.

Romana Legati.

Luna 22. Martii 1666.

A R G U M E N T U M.

Quando aliquid filiae fuit relictum sive per legatum, sive per institutionem patri usufructus non acquiritur, & ad istam communioem opinionem roborandam aliqui textus conciliantur. Pater potest esse legitimus administrator, & tamen non habere usufructum in bonis filiae legatis.

S U M M A R I U M.

- 1 Ususfructus patri debetur in bonis adventitiis filii.
- 2 Legati usufructus filiae relictus, patri non censetur prohibitus, & num. 3.
- 4 Testatoris dispositio iuxta dispositionem iuris intelligi debet.
- 5 Patri ab intestato succedenti una cum filio in bonis defuncti ius negat usufructum in portione filii.
- 6 Legatum annum aequiparatur usufructui.
- 7 Testator quando reliquit legata distincta patri, & filia in eodem testamento non censetur prohibitus patri usufructus in portione filiae contrarium, num. 8.
- 9 Filia quando aliquid est relictum sive per legatum, sive per institutionem, patri usufructus non acquiritur & num. 10.
- 11 Auth. item hereditas, C. de bon. quae liber. & l. cum oportet 61. eodem tit. quibus in terminis procedant & num. 12.
- 13 Voluntas testatoris ex coniecturis elici potest.
- 14 Patris exclusio ab usufructu procedit, quando filia haeres instituta fuit, & patri legata fuit certa annua praestatio.
Contrarium tamen verius, & num. 15.
- 16 Pater sicut non potest consequi usufructum in legato, quod testator ipsimet filia solvi iusserat ita nec ex illo legato in locum primi subrogato, & n. 17. & 18.
- 19 Legatum loco primi relictum censetur cum eadem qualitate relictum.
- 20 Testator considerans legatariam inhabilem administrandum legatum, censetur omnem administrationem voluisse remanere una cum usufructu apud patrem legatariam.
- 21 Testator non prohibendo administrationem, & usufructum patri, in legato filiae relicto censetur se conformare cum dispositione iuris communis.
- 22 Pater potest esse legitimus administrator, & tamen non habere usufructum bonis filiae legatis.

D E C I S I O CCCCXLV.

INFORMANTES pro D. Petro Caffarello, non acquiescentes resolutionibus emanatis coram bon. mem. Verospio 1. Junii 1665. & 27. Ianuarii proximi praeteriti coram me, quibus firmatum fuit D. Annae Caffarellae dandam esse immisionem in Palatio ei Legato à Cardin. Caffarello sequentia opponerent, quibus non obstant. DD. steterunt in Decisis.

- Primum obiectum fuit, quod dum agitur de legato relicto Annae filiae Petri minori 15. annorum, & sub potestate eius existenti, ex eo quod in eodem Testamento Patri, & filiae relicta sint legata non possit deduci valida coniectura ad excludendum Patrem ab usufructu † ei competentem, in bonis adventitiis filiis ex l. cum oportet 6. C. de bon. quae lib. cum vulgaris, † Tum quia ex legato filiae relicto non censetur eidem prohibitus usufructus, Paris. conf. 29. per tot. lib. 1. & signanter num. 10. & sequenti, ubi quando nulla lege † cavetur Patrem in diversa re legata privari usufructu Lud. Morott. conf. 18. per totum, Tum quia DD. in Decisionibus allegatis procedunt, vel quando Pater, & filia sunt insimul haeredes instituti in eodem Testamento, quo casu ratione confortii in proprietate non arguitur, Patri usufructus in portione filiae, cum † Testatoris dispositio intelligi debeat iuxta dispositionem
- 1
 - 2
 - 3
 - 4

iuris, quae † Patri ab intestato succedenti una cum filio in bonis Defuncti, negat usufructum in portione filii *Auth. item hereditas C. de bon. quae liber.* Quibus in terminis loquuntur Bald. Castrenf. Boetius, Surd. & Gratian. in *Decisionibus allegatis.* Vel quia filia instituta est haeres universalis, Patri vero relictum annuum legatum, † quod 6 aequiparatur usufructui *l. in singulas 8. ff. de annuo leg.* Tum enim Pater quasi concurret cum filio in usufructu pro rata, & ideo videtur Testatorem legasse annuam praestationem, ut residuum fructuum hereditatis sit filiae haereditis institutae, in quibus terminis loquitur Abb. conf. 100. num. 1. 2. & 6. allegat. in decisione bon. mem. Verospii.

Cum vero Cardinalis instituerit duo loca pia, † & in eadem 7 Testamento reliquerit legata particularia, & distincta Patri, & filiae *Summ. nu. 4.* non censetur Patri prohibitus usufructus in Palatio relicto Annae, cum cessat ratio concursus ad idem Corpus, quae militat in primo casu, quando Pater, & filius sunt haeredes, seu legatarii in eadem re, ut in *Auth. Item hereditas in Corpore*, unde sumitur cessatque altera ratio adducta in secundo casu, quando Patri relicta est annua praestatio incompatibilis cum integrali usufructu, in bonis filiae relictis, in qua fundatur Abb. dict. conf. 110. & sic videtur non denegandus Petro usufructus in Palatio, ut distinguendo hos casus, & respondendo contrariis consiliis, Abb. & Surd. comprobant sequendo Paris. d. conf. 129. Morot. conf. 16. num. 16. usque ad fin. & sub n. 30. post principium refert ita iudicatum.

Sed responsum fuit, quod cum in separata provisione Testatoris resideat coniectura voluntatis, † qua Pater ab 8 usufructu censetur exclusus Rota decis. 347. num. 8. vers. 3. coniectura par. 4. som. 1. recent. Hinc est ut sive † per legatum, sive per Institutionem aliquid relinquatur, idem dicendum sit, ut sensit Surd. de alim. tit. 2. quest. 15. n. 24. in fin. ibi, sed ego non video rationem diversitatis, propterea existimo, sive Patri † per legatum, sive per institutionem 10 aliquid relinquatur, utroque casu denegari usufructum, quia utroque casu eadem militat ratio.

Parum refert quod Morot. d. conf. 18. confutato Surd. praedictam opinionem tenuerit, quia reprobat expresse ab Andreolo contr. 224. num. 9. dicente quod † licet d. *Auth. Item hereditas* loquatur in hereditate, & concursus ratio 11 propter quam dicitur prohibitus Patri usufructus non consistit in eo quod agatur de hereditate, & concursu, sed ex eo quod fuerit aliquid relictum Patri, ex qua particulari inclusione sequitur exclusio usufructus, nec inde provenit aliqua correctio iuris communis, & d. l. cum oportet. † illa enim non disponit, quod queratur usufructus Patri 12 contra voluntatem † Testatoris, quae cum ex coniecturis 13 elici possit Castill. de usufruct. cap. 3. n. 55. quemadmodum quando lex concedit Patri hereditatem una cum filio, ex illa concessione censetur Pater usufructu privatus idem dicendum est, quando Testator legatum reliquit, quia censetur se conformare cum dispositione † iuris communis. 14 Quod vero exclusio Patris ab usufructu procedat, quando filia est instituta haeres, & Patri fuit legata certa annua praestatio, pariter non subsistit, quia † contrarium 15 tenuit Rota decis. 527. nu. 8. vers. tertio est coniectura par. 4. rec. ubi dicit procedere, sive legatum sit annuum, sive certa rei, vel quantitatis etiam modicae.

Considerabant etiam DD. quod Cardin. Testator noluit usufructum Palatii Patri acquiri, cum enim in primo Testamento legaverit annua scut. 5000. his verbis *lascio alla Signora Anna Caffarella mia Nipote scudi 5000. moneta da pagarli dal mio infra scritto herede, & voluerit legatum tradi ipsi filiae familias, † sicut ex eo Pater non 16 deberet consequi usufructum l. si usufructus §. Item si quis, ff. quando dies legat. ced.* ubi disponitur, quod † si Testator legavit filiofamil. & mandaverit ei solvi legatum, quod ex hoc videtur voluisse nihil acquiri, ac si nominatum expressisset pluribus adductis à Menoch. conf. 1022. n. 21. & admittit Morot. d. conf. 18. n. 2. circa med. ubi dicit verriorem, & communioem esse opinionem, sed † nec in Palatio legato in secundo Testamento loco sc. 5000. quia cum hoc secundum legatum fuerit subrogatum in locum primi, ibi allegato di 5000. scudi moneta lascio da Sua Eminenza alla Signora Anna Caffarelli sua Nipote, dichiara che non habbia effetto veruno, & in luogo di darsi sc. 5000. per ragione di legato lascia alla detta Signora Anna la Casa dove habita di presente Sua Eminenza, iudicari debet relictum 19 cum eadem qualitate, & sic exemptum ab onere usufructus compe-

competentis Patri in bonis adventitiis filii Rota *dec. 150. num. 54. part. 9. tom. 1. recent.*

20 Minus urget quod cum Anna tempore testamenti esset innupta in juvenili ætate, & sub potestate Petri Patris, quod Testator legans cogitavit, dum dixit: *lascio alla Signora Anna figlia del Signor Pietro mio fratello*, & sic vidit illam esse inhabilem ad administrandum Palatium, omnemque administrationem de iure remansuram penes Patrem, una cum usufructu Paris. *dict. conf. 120. num. 14*

21 Itaque non prohibendo eidem administrationem, & usufructum censetur se conformare cum dispositione iuris communis Paris. *ubi supra num. 15.* & Patri usufructum reservasse, non expresse prohibuisset, vel per verba æquivalentia si noluisse Morot. *dict. conf. 18. num. 11. post Mand. vers. si qui voluisset prohibere Paris. loco assignato.*

22 Nam ex his non inferitur quod Patri debeatur usufructus, qui ex mente Testatoris ei non defertur cum stent simul, & quod Pater sit legitimus administrator filiarum, & tamen non habeat usufructum in eius bonis *leg. fin. §. fin. autem prima atate C. de bon. quæ liber. Buratt. conf. 33. nu. 25. & sequ. Milanen. decis. 3. num. 96. & sequ. lib. 2. Castill. de Usufr. cap. 3. num. 60. Salgad. de coneur. par. 1. cap. 25. n. 33. & sequ. coram Pen. 780. nu. 3. & 4. & in recent. dec. 303. num. 16. par. 6.*

Et ita utraque &c.

R. P. D. E M E R I X.

Posnonien. Præposituræ.

Luna 22. Martii 1666.

A R G U M E N T U M.

Possessio lite pendente capta uti vitio attentatorum laborans sustineri nequit. Beneficium alicui collatum medianre Canonica Capituli electione reputatur tanquam dignitas præsertim quando ius instituendi, & destituendi ad loci Ordinarium pertinet.

S U M M A R I U M.

- 1 Possessio ex quibus validè iustificetur.
- 2 Confessio propria libera, & positiva quasvis alias probationes superat.
- 3 Possessio appellatione pendente capta est attentata, nec est manutenibilis.
- 4 Beneficium quod confertur mediante Canonica Capituli electione habendum est tanquam dignitas. Maxime quando ius instituendi, & destituendi spectat ad loci ordinarium, & num. 5.
- 6 De Papæ potestate hæreticum est dubitare.

D E C I S I O C C C X L V I

CUM Abbas, & Capitulum Canonorum Regularium Lateranensium Ordinis Sancti Augustini Varfaviensis prætenderent posse devenire ad electionem novi Præpositi Sancti Georgii dicti Ordinis Posnonien. eo quod Reverendissimus D. Stanislaus Hyacinthus promotus ad Episcopatum Spigaren. inter cætera olim cum iuramento noverat, quod nunquam absque electione Canonica sui Abbatis, & Capituli aliquod beneficium cum cura, vel sine cura acceptaret, & sic successu temporis contigerit ipsum aliquod acceptare illud ad nutum eiusdem Abbatis, & Capituli resignare paratus esset renunciando omnibus iuribus privilegiis, & consuetudinibus in contrarium facientibus, & sibi competens. vel quomodolibet competituris. E contrario autem D. Episcopus allegaret concessum sibi fuisse per decretum consistoriale, & motum proprium à fel. record. Innocentio Papa Decimo dictæ Præposituræ retentionem ad hoc, ut iuxta Pontificalis dignitatis exigentiam statum suum decentius sustinere valeat non obstant. quibusvis constitutionibus, & ordinibus Apostolicis dictæque Ecclesiæ etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis Statutis, & consuetudinibus contrariis cum decreto irritan. &c. & idcirco diceret se ad *Decis. Recent. Pars XIV.*

præsentem resignationem faciendam minime teneri introductum fuit desuper in diversis Tribunalibus iudiciu, quotandem ad Rotam delato antequam deveniatur ad discussionem negotii principalis dedi dubium An, & cui sit dandum mandatum de manutenendo, quod ad favorem Episcopi resolutum fuit etenim illius possessio non solum elicitur ex retentione in decreto, & motu proprio, ante dictis eidem concessa, quæ possessionem præcedentem supponit non secus, ac privatio habitum, sed ulterius evidenter probatur, tum ex instantiis factis ab eodem Abbate, & Canonicis contra Episcopum coram diversis Iudicibus pro reintegratione Rota coram Gregor. *decis. 365. nu. 1. & decis. 458. nu. 3. & sequ. alias sapissime.*

Tum maxime ex concordia inter eosdem, & Episcopum inita de anno 1661. in qua Abbas Prior, & Canonici renunciando quibuscunque litibus, & actionibus quietan. liberant, & dimitunt atque in usu, & pacifica possessione quæstionatæ Præposituræ conservare, & manutenere promittunt dictum D. Episcopum, ex quo de dispositione Apostolica sufficienter docuit Summario Episcopi nu. 2. huiusmodi enim libera, & positiva Abbatis, & Canonorum confessio quasvis alias probationes superat & possessionem dictæ Episcopi in controvertibilem facit. *cum te C. de transact. cap. per tuas de probationibus, & in bis terminis late Posth. de manut. observat. 19. n. 11. & sequ.*

Non obstat possessio capta ab Abbate, & Canonicis vigore sententiæ Archiepisc. Gnesnen. quia cum dicta sententia tanquam revocatoria alterius lata à Nuncio Apostolico esset de sui natura appellabilis, & in effectu ab ea in tempore appellatum fuerit *dict. Summaria num. 4. litter. A. & B.* possessio illius vigore capta remanet nulla, & attentata, & per consequens non est manutenibilis *Limproba C. de acquir. possess. Rota penes. Posth. de manut. decis. 337. num. 7. & alias sæpè.*

Prout nec minus facit, quod d. præpositura uti beneficium regulare sit amovibilis, quia omisso, quod dum illa confertur mediante Canonica Capituli electione habenda est tanquam dignitas, nec est revocabilis, ut distinguendo inter beneficia claustralia, & conventualia notat Lotter. *de benef. qu. 33. nu. 36. & sequ. lib. 1. maxime* & quando prout in hoc casu non est ordini pleno iure subiecta sed ius instituendi, & destituendi spectat ad loci Ordinarium Tambur. *de iure Abb. som. 3. qu. 8. disp. 9. nu. 3. in fine.*

Visa fuit DD. in præfenti cessare omnis difficultas, quia non versatur in simplici regulari obedientia, sed in regulari promoti ad Episcopatum cum retentione motu proprio Indulta à Summo Pontifice & de cuius potestate sicuti non est dubitandum ita de eiusdem voluntate constat ex motu proprio, & decreto præfatis, neque est in hoc Iudicio possessorio ex professo disputandum.

Et ita utraque &c.

R. P. D. B O U R L E M O N T.

Romana Donationis.

Luna 22. Martii 1666.

A R G U M E N T U M.

Locorum montium fructus pro filiorum alimentis donati semper sunt filii obligati, sive in dominio donatarii patris, sive donantis considerentur. Loca montium præsumuntur cum suis fructibus extare, & sub deposito remanere.

S U M M A R I U M.

- 1 Subrogatus assumit naturam illius, in cuius locum subrogatur.
- 2 Fructus locorum montium pro filiorum alimentis donati semper sunt obligari filiis, sive considerentur in dominio patris donatarii, sive donantis.
- 3 Mandatum relaxari debet pro debito obligatione Camerali vallato.
- 4 Creditor recipiens in solutum fructus, verus illorum efficitur dominus.

Ff 3

5 Deci.

Collegij an. Res. ad B. na' V. Assumptam in Cars.
J O. B A P T I S T Æ

DE LUCA

V E N U S I N I,

S. R. E. Presbyteri Cardinalis;

T H E A T R U M

V E R I T A T I S, E T J U S T I T I Æ,

SIVE DECISIVI DISCURSUS PER MATERIAS, SEU TITULOS
distincti, & ad veritatem editi in forensibus controversiis Canonicis
& Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit,
vel consultus respondit.

L I B E R S E X T U S,

De Dote, Lucris Dotalibus, & aliis Dotis
appenditiis.

*CUM NONNULLIS RECENTISSIMIS SACRÆ ROTÆ
Romane Decisionibus ad materiam spectantibus; nec non Annotationibus, ac
Discursibus, qui antea in Supplementis exstabant, suis locis optime adjectis.*

V E N E T I I S, M D C C X X X I V.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

J O: B A P T I S T Æ C A R D. D E L U C A

Liber Sextus, DE DOTE, ET LUCRIS DOTALIBUS.

R O M A N A D O T I S
P R O P E T R O
C U M A N N A, E T A N T O N I O.

Casus variè decisus per Rotam, postea concordatus.

An pater teneatur dotare filiam ipso inscio, vel invito nubentem; Et quatenus teneatur, an hæc obligatio sit subsidiaria, quoties filia non sit de suo provisa, vel potius eam dotare teneatur, quamvis divitem, & provisam, & quales dicantur nuptiæ dignæ, vel indignæ, & qualis ætas attendi debeat ad effectum excusandi filiam postea indignè, vel inæqualiter nubentem.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti serio cum decisionibus casu.
- 2 Pater teneatur dotare filiam non indignè nubentem.
- 3 Et de ratione, ob quam dicta conclusio procedat, & n. 16.
- 4 Ex quo jure dicta conclusio proveniat, illiusque origo inquirenda est; & quare.
- 5 De validitate, vel invaliditate matrimonii ob defectum patris consensu.
- 6 De exheredatione ex eadem causa, & n. 12.
- 7 Concilium Tridentinum terminavit questionem circa matrimonium.
- 8 Neque Concilium, neque canones disponentes de matrimonio agunt de dote.
- 9 Matrimonium datur sine dote, sed contra dos non datur sine matrimonio, licet non soleat.
- 10 An in dote, qua constituitur pro matrimonio carnali, vel spirituali, cadat simonia.
- 11 An pater teneatur dotare filiam ante annum 25. indignè nubentem.
- 12 De materia exheredationis.
- 13 De differentia inter dotis obligationem, & exheredationem.
- 14 Quomodo procedat argumentum ab una ad alteram.
- 15 De jure civili defectus patris consensu eximie ab obligatione dotandi, ac etiam invalidas matrimonium.
- 16 Qua sit ratio, cui innisatur conclusio, de qua num. 2.
- 17 Quando filia sine paterno consensu nubens excusetur ac babeatur si cum illo nupsisset.
- 18 Consensus iniuste denegatus suppletur à lege, vel à iudice.
- 19 Quando nuptia etiam non indigna sine paterno consensu dicantur parum honesta, & peccaminosa.
- 20 Conclusio de paterna obligatione dotandi filiam sine consensu nubentem intelligitur in subsidium.
- 21 Ac etiam isto casu debet esse minor, atque ex dicta causa moderari.

Card. de Luca, Lib. VI.

- 22 De jure natura, seu lege justitia non tenetur pater dotare filiam divitem, sicut non tenetur alere filiam alienè provisam.
- 23 Reprobatur distinctio nuptiarum dignarum, & indignarum, quia datur tertia species.
- 24 Quis dicatur indignus, referuntur plures opiniones.
- 25 Doctor copulari dignè potest cum Cumisissa.
- 26 Expenditur opinio volentium post ætatem de consuetudine congruam etiam ante annos 25. licitum esse indignè nubere emittit.

D I S C. I.

CUm Anna unica filia Petri formosa puella vix annum 17. attingens, quam pater, tum ob qualificatam nobilitatem, tum etiam ob satis conspicuam dotem ex propria, & materna, ac avita successione in scutis ferè 100. mille constituendam, altissimis alicujus Magnatis nuptiis destinaverat, inscio, seu invito patre nupsisset Antonio nobili Neapolitano, atque post triennem moram in dicta viri patria, dotem petiisset, hinc introducta causa in Rota coram Verospio, sub die 18. Junii 1663. proditæ resolutio, per quam firmata patris obligatione dotandi filiam non indignè nubentem, quamvis eo inscio, vel invito id egerit, provisionaliter, ac sine præjudicio alterius taxæ faciendæ, statuit dotem sententiarum 5500. juxta taxam à Constitutione Sixtina præscriptam, admittendo in decisione desuper edita limitationem ex parte patris deductam, ut hujusmodi obligatio sit isto casu subsidiaria, quatenus nempe filia provisa non sit de bonis propriis in dotem imputandis.

Reproposita verò causa sub die 2. Maji 1664. approbandæ dictam limitationem, ut paterna obligatio erga filiam ita nubentem sit subsidiaria, taxavit dotem in scutis 10. mil. in quos imputanda essent bona propria puellæ consistentia in quodam legato eidem puellæ facto per Cardinalem patruum, neutra verò partium dictæ resolutioni acquiescente, ac demum assumpta disputatione, sub die 1. Junii 1665. aucta fuit dos ad scutos 12. mill. per patrem integrè solvendos, nulla ratione habita de bonis propriis dotandæ, recedendo à præcedenter decisis circa conclusionem subsidii, atque in hac ultima resolutione perferuntur 12. Februarii 1666. coram Ottalor. in locum Verospii interim defuncti subrogato.

Atque sub dicta die 18. Jun. 1663. & 3. Jun. 1665. coram eodem Verospio, per separatas tamen decisiones, ad favorem dictorum conjugum contra patrem decreti fuerunt fructus, seu usuræ dotales juxta taxam statutariam septem cum dimidio pro centenariis, ab ipsa die contracti matrimonii, quarum decisionum secunda reformata fuit d. die 12. Februarii 1666. coram Ottalora subrogato, sed pariter cum separata decisione, ut fructus prædicti usquequo obtenta esset Apostolica derogatio Sixtinae non deberentur nisi pro rata ab eadem constitutione præscripta sc. 5500. ultra quam

A pro-

prohibitum est dotem constitui, editisque coram eisdem aliis decisionibus super puncto ususfructus patri competentis in dictis bonis à patruo legatis, demum controversiæ finem dedit concordia, per quam pater de suo dotem constituit in scuris 12. mill. remanente quoque ad favorem filiae dicto legato, cujus solum ususfructum pater vivens habere deberet, soluta etiam quadam summa in causam fructuum, seu usurarum dotalium.

Resolutiones mihi pro patre scribenti, reflectendo ad solam veritatem, placuerunt, atque probabiles visæ sunt, circa punctum paternæ obligationis in genere dotandi filiam non indignè eo inscio, vel invito nubentem; verum circa non imputationem bonorum propriorum, ac etiam circa taxam tam in sorte quam in usuris à die matrimonii, pro tempore, quo dos nec petita, nec decreta erat, & quod magis juxta taxam rigorosam statuti, non placuerunt.

Hinc proinde, pro hujusmodi veritatis notitia, questionem istam distinguebam in tres inspectiones; Primò scilicet super dicta obligatione patris in genere dotandi filiam absque ejus consensu nubentem, una cum ejusdem obligationis moderatione, ut intelligi debeat in subsidium. Secundò super taxa; & tertio super fructibus, seu usuris, de prima agitur in presenti disc. de secunda in sequenti, & de tertia in altero post sequentem.

Quatenus igitur pertinet ad primam, licet in stricta juris ratione, ejusque principiis attentis, omnino probabilius videatur, nulli fundamento iuxtam esse hujusmodi paternam obligationem dotandi filiam ipso inscio, vel invito nubentem, attamen, quia moderna cætera Scribentium, præsertim verò Canonistarum, & Moralium, dilando fortè præter intentionem, Canones, & Concilium Trident. contrarium firmat, atque hanc opinionem pluries Rota recepit, idcirco in hac parte resolutiones prædictæ non improbabiles visæ sunt, super dicta obligatione scilicet in genere.

Conclusionem etenim prædictam, de paternâ obligatione dotandi filiam non indignè nubentem absque ejus hæcencia vel consensu, firmant Ripa in l. 1. n. 57. ff. solut. matrim. qui asserit ita cum Bart. omnes sentire, Abb. in c. Ecclesia S. Mariæ n. 20. de consuet. & cæteri relati per Menoch. lib. 4. præsumpt. 189. n. 60. ubi quod hæc opinio procedit sine dubitatione de jure canonico, Foranell. de pactis claus. 5. gloss. 1. p. 1. n. 85. Sanch. de matrim. lib. 4. c. 26. n. 11. & seq. Gurtier. eod. tract. c. 80. n. 13. Boss. eod. tract. c. 11. n. 191. & seq. in tract. de dote p. 4. n. 119. & seq. Barz. dec. 29. Rota apud Merlin. dec. 456. n. 7. & cæteri, de quibus in dictis hujus causæ decisionibus.

Eam concorditer assignando rationem, quod filia talia; su potius utile negotium pro patre gerere dicitur, istam scilicet relevando ab eo onere, quo premebatur, dignè filiam in matrimonium collocandi; quodque ista utendo ea licentia, quam sibi jus canonicum concessit, suum jus exercuit, neque exinde alicui pœnæ subiecta esse debet, undè pragmaticè loquendo, ab ista opinione videtur in foro non esse recedendum.

Verum pro parte scribens dicebam, quod his non obstantibus, editisque etiam regulariter admissis, adhuc super tali conclusione ratiocinandum esset, ac inquirendum ex facti circumstantiis, an id procedat ex pura, & absoluta dispositione juris canonici ita præcipientis (quo casu de ulteriori ratione quaerendum non esset, ad text. in l. non omnium, ff. de legib.) vel potius procederet ex intentione Doctorum, ob jam dictam rationem, quod ita filia actum utilem pro parte potius gessisse dicatur, ad effectum scilicet congrue applicandi dictam regulam generaliter, & in abstracto veram ad concretum singulorum casuum, ob quorum diversas circumstantias diversimodè in uno ac altero casu sæpius judicandum venit.

Ac etiam ad alium effectum dignoscendi veritatem, vel fallaciam supra insinuatæ limitationis, ut scilicet, posita etiam dicta regula super paternâ obligatione, ea tamen intelligatur in subsidium, & quatenus filia non sit aliud provisa; necnon ad effectum taxæ, de qua in secunda inspectione disc. seq. An scilicet iste actus nubendi, quamvis non indignè dicatur necnè ita malè gestus, quod aliquam dotis aliàs de congruo debite diminutionem postulet, atque dictam paternam obligationem minuat.

Pro dignoscendo igitur, quod nostri majores in hac materia dotis, sumendo argumentum à validitate matrimonii, seu à pœna exheredationis, æquivocaverint, sive quod omnino intelligendi sint cum temperamento juxta causæ, de qua infra, quodque non solum de jure civili, sed etiam de jure canonico, & Conciliaribus decretis hujusmodi paternâ obligatio ita intellecta verè nullam habeat fundamentum, observabam in proposito filia nubentis viro digno, patre inscio

vel invito, tres cadere questiones; unam super validitate, vel invaliditate matrimonii, quod ob defectum paterni consensus, plerique invalidum reputant, de quibus Pontius de matr. lib. 2. c. 1. §. 1. & 2. Barb. in l. 1. ff. solut. matrim. p. 4. Thel. jun. lib. 1. q. 70. Borell. in summa dec. tom. 3. tit. 1. de matr. num. 275. & seq. Merlin. d. dec. 475. n. 9. cum seq. Alteram super exheredatione, quam ex dicta causa incurri, plene discurret Foranell. de pact. claus. 4. gloss. 2. Merlin. de legib. lib. 4. tit. 1. q. 6. & tertiam nostram, super obligatione scilicet de jure aliàs incumbente patri dotandi filiam de ejus consensu nubere volentem, an locum habeat, ubi eo inscio, vel invito nuberet.

Primam questionem sustulit Sacrum Concil. Trident. sess. 24. de matrim. in c. 1. ideoque non remanet amplius disputandi locus, etiam in iis partibus, in quibus pretendatur Concilium prædictum, utpotè non receptum, non obligare in ratione autoritativa legis quoniam cum etiam antè illius editionem, in hujusmodi satis disputata questione, ex mente Canonum probabilior esset opinio matrimonii validitatis favorabilis, ut bene probat Bellarm. de matrim. c. 19. & 20. Hinc proinde satis attendenda est dicta Conciliaris determinatio, si non tanquam lex, saltem tanquam doctrina magistralis; si enim auctoritas alicujus Collegii, vel Academiæ, longè major est illa simplicis Doctoris; multò magis pro magna, & magistrali autoritate attendenda est determinatio tot insignium Theologorum, & Canonistarum in eo concilio congregatorum pro constituendo æconomico Concilio generali ad fidei controversias decidendas.

Verum neque Concilium prædictum, neque antiqui canones, vel Sanctorum Patrum traditiones, ex quibus antè dictam determinationem desumebatur hæc opinio matrimonii validitatis favorabilis, aliquid statuunt circa dotem, seu paternam obligationem cessantem necnè ex cessante paterni consensu, cum hæc omnimodam regulam recipiat à jure civili, neque canones, vel concilia in hoc se ingessisse videntur: licet enim dos non detur sine matrimonio, à quo nomen & essentiam recipit, itaut eo non contracto numquam sit vera dos, sed solum destinata, eoque soluto etiam dos contracta destinata esse talis, nihilominus è converso, matrimonium rectè datur sine dote, quæ non est ad essentiam matrimonii, ad text. in l. jubemus, C. de repud. & l. ex his, C. de don. int. vir. & uxor. cum Concord. per Foranell. de pact. claus. 5. gloss. 1. p. 1. n. 14. Arias de Mesa lib. 2. var. cap. 40. num. 4. apud quos habetur Concilium Arelatense registratum in canone nullum 30. q. 1. vel nunquam usu receptum, vel contrario usu aboluitum esse, sive id intelligendum spectato communi usu de facto, quod scilicet possunt quidem, sed non solent contrahi matrimonia sine dote, ut advertunt Mantica de tacit. lib. 12. tit. 3. n. 5. Burat. & Adden. dec. 844. n. 10. & 16. ubi cæteris & latius infra, disc. 142.

Quinimò adeo canones neglexerunt super hac dotandi obligatione aliquid statuere, quod ex eorum intentione plurimum sententia est, eam tam in matrimonio carnali quam in spirituali esse illicitam, ac simoniacæ speciem continere, ut liquet ex deductis per Cyriac. controu. 504. num. 16. cum seq. Tamburin. de jur. Abbatis. disp. 5. questio 13. num. 28. cum seq. Licet enim hæc opinio non sit usu recepta, ex ea convincenti ratione quod dos non præstatur pro assuectione matrimonii carnalis, vel spiritualis tanquam pro sacramento, vel statu spirituali, sed in compensationem alimentorum, & onerum temporalium, quibus maritus, vel respectivè Monasterium se subiciunt, ut per Cyriac. & Tambur. ubi supra, & habetur in Ariminen. hoc tit. disc. 11. & d. disc. 142. Attamen id in proposito est satis considerabile, ad effectum clariùs dignoscendi, nullam ex dispositione juris canonici resultare dotandi obligationem diversam ab ea, quam jus civile præscripsit, excepta illa dote, quæ loco alimentorum spuris danda est, neque ea quæ percutiunt validitatem, vel libertatem matrimonii, influere ad materiam dotis, ut malè plerique hos terminos cum aliis confundendo opinati sunt.

Si etenim obligatio dotandi dependentiam haberet à libertate, seu validitate matrimonii, sequeretur quod cum in matrimonio ante annum 25. cum indigno contractum sit validum, idcirco deberet etiam tali casu adesse paternâ obligatio dotandi filiam quamvis indignè nubentem, quod asserunt aliqui Morales, præsertim verò modernus Bossius d. tract. de dote cap. 4. n. 132. & tamen contrarium omnino verius est, ac receptum etiam per Rotam, excepta illa, merè subsidiaria dote, quæ præstanda sit loco alimentorum ad præcisos limites necessitatis naturæ, non autem moralitatis, & congruentiæ, ut apud Buratt. dec. 498. quæ est in materia magi-

magistralis, ubi concordantes, & occasione exheredationis, agens etiam de dote, Merlin. *de legit. lib. 4. tit. 1. q. 6. n. 15*. Igitur ab ista questione percutiente ipsum matrimonium, male inferitur ad dotem, & qui id agunt, laborant de equivoco claro, ac de terminorum confusione, quia verè unum cum altero non connectit.

- 12 De secunda questione exheredationis resultantis necnè à dignis, vel non indignis nuptiis ob defectum paterni consensu, variant etiam inter se DD. ut liquet ex doctè ac plenè deductis per Barbof. *in l. 1. par. 4. solut. matrim.* ubi de iuribus municipalibus Lusitaniz, & Galliarum ita disponentibus, cum aliis per Merlin. *de legit. lib. 4. tit. 2. quest. 6.* sed pariter id non influit ad materiam dotis, unde propterea male ab uno casu ad alterum inferitur quoniam legitima videtur filiis debita de jure naturæ, ideòque exheredatio plura infert gravissima præjudicia irreparabilia, privando scilicet eo jure quod ab ipsa natura delatum esse videtur, ac etiam irrogando quandam infamiz speciem, dum ita supponitur crimen positivum ingratitude, ac pœna formalis resultantis à matrimonio, cujus libertas ita impedita videretur: istæ autem considerationes cessant in dote; tum quia hæc, juxta veram, ac receptam sententiam, non provenit à jure naturæ, sed à merò jure positivo, ut infra *disc. 143.* neque ex lege justitiæ, cessante præcisâ necessitate alimentorum, ad eam pater obligatur ut infra, tum etiam quia hoc non est gravamen perpetuum irreparabile, sicuti est exheredatio, sed solum temporaneum, dum filiz ita non indignè nubenti, salvum jus remanet paternæ successionis in legitima; hinc providè valet argumentum ab exheredatione ad dotem, hoc est, potest exheredari, ergo & potest dos denegari, sed non è converso à dote ad exheredationem, quia longè diversa est ratio, ut advertunt Barbof. *in d. l. 1. par. 4.* & ceteri per Bossium, *de dote d. cap. 4. num. 230.*

- 15 Quare nullam habent connexionem dictæ præcedentes quæstiones cum tertia in præsentî disputatione cadente super paterna scilicet obligatione dotandi filiam eo incio, vel invito nubentem, in qua proinde nil peculiare statutum habemus de jure Canonico, sed solum procedendum est cum jure civili, cujus dispositione attenda, certum est paternum consensum adeo requisitum esse, ut etiam aptum sit ad infringendum matrimonium, §. *masculi, instit. de nupt. in l. sponsalib. ff. de spons. lib. 2. ff. de ritu nupt.* Merlin. *d. dec. 457. n. 9.* Multo magis ad tollendam dictam obligationem dotandæ, quæ tali casu cessat, ut cæteris allegatis advertunt Valquez *de success. creat. lib. 1. §. 10. n. 6 10.* Molin. *de primog. lib. 2. c. 16. n. 6.* Barbof. *d. l. 1. p. 4. n. 33.* Menoch. *d. præsumpt. 189. n. 54. lib. 4.* Thes. jun. *d. q. 70. n. 4.* Borell. *in summa. dec. tit. 1. de matrim. lib. 3. n. 283. cum seq.*

- 16 Cessante autem utriusque juris dispositione, aliud non subest fundamentum, cui inmitatur dicta obligatio dotandæ filiam, non indignè patre incio, vel invito nubentem, nisi illud jam dictæ rationis, quam omnes in id adducunt, quod ita scilicet laudabilem potius, ac patri utilem actum gessisse dicitur filia, se collocando viro digno, arque ita liberando patrem à tali sibi incumbente obligatione; cum enim duplex sit paterna obligatio, una maritandæ, & altera dotandæ, idcirco per unius implementum non debet cessare altera, quia obligatus præstare duo, non liberatur à præstando unum, cum præstare debet utrumque.

- 17 Igitur eadem conclusio recipienda est ad limites dictæ rationis, cui unice innixa est, & quatenus ea urgeat, & non aliàs, & sic ubi justa concurrat causa, quæ filiam ita nubentem excuset, quodque pater se, nec offensam, nec injuriam justè dicere possit, sed potius actus utilis, & laudabilis censeri debeat; ut puta pater est diu absens, seu judicii non bene compos, aut malè morigeratus, sive vitam scandalosam, ac aliàs puellæ honestati præjudiciale ducit, sive quod ob avaritiam, vel focordiam negligi filiam jam excedentem ætatem de more regionis nuptiis congruam collocare, vel quod viro parum digno, seu inæquali collocare tentaverit cum similibus; & tunc si filia dignè sine tali patris consensu nubat, utique laudabilem actum gerere dicitur, tali-que casu, lege paternum consensum supplente, generaliter, & indefinire petit eam dotem, quam sibi, licet diviti, ac abundè provizæ, lex civilis decernit, perinde ac si nuptiæ de paterno consensu sequitur forent, atque in hoc sensu bene loquuntur Facchin. *lib. 3. controuv. c. 45.* & Bonac. cum quo pertransit Bossius *de matrim. c. 11. n. 143.* & *de dote. c. 4. num. 123.* cum quorum auctoritate processit Rota in duobus ultimis supra enunciatis decisionibus coram Verospio, & Ottalora, quia tunc rectè procedit dicta ratio utilis negotii pro patre

Card. de Luca, Lib. VI.

gesti, latius expensa in ultima decisione 12. Februarii 1666. coram Ottalora.

Irrationabile siquidem esset, ut puella ex actu prudenter, ac laudabiliter gesta, pœnas luere deberet, ac amissionis ejus, quod aliàs lex ei decernit; è converso autem culpofus, vel negligens pater, suæ culpæ, vel negligentiz commodum, & utilitatem reportaret, unde propterea consensus per legem civilem requisitus, ita subintelligendus venit, perinde ac si concurreret, tanquam ab eadem lege, vel judice suppletus, atque hic est casus dictæ decisionis 457. Merlin. in qua Rota in ista causa nimium se fundavit; quoniam patre negligente nuptui dignis tradere filias ætatem 25. annorum jam excedentes, unde impunè etiam se prostituere, vel indignè nubere potuissent, illæ cum consilio, & ope proximorum, judicis etiam officio implorato, viros dignos, & eorum conditioni congruos invenerunt, & sic actum, prudentem, & laudabilem gesserunt.

Idemque, cessante etiam culpa patris, vel alia juxta excusatione ut supra, recipiendum esset, ubi puella opportunam curassè amplecti occasionem, prudenter, ac verisimiliter à patre potius desiderandam: & querendam, itaut de imprudentia, vel malignitate pater redarguendus esset, si de consensu requisitus illum denegasset, ut puta ob dignitatem, vel aliam meliorem viri qualitatem, quia consensus de jure præstandus, & quem irrationabile esset denegari, habendus est pro præstito, tanquam à lege, vel judice suppletus, c. *nullus de jure patr.* Bart. & ceteri plenè per Mant. *dec. 138. n. 9.* & est assumptum satis frequenter practicum in foro.

E converso autem, justa causa cessante, tunc etiam iidem Canonistæ, ac Morales, qui ex zelo libertatis matrimonii hujusmodi ita nubentes nimium tueri student, fatentur, quod licet actus de stricto jure sit validus, attamen dicendus veniat culpofus, ac parum honestus, utporè mali exempli, ac Republicæ præjudicialis, dicentes, in hoc sensu capiendas esse SS. Patrum traditiones ac Apostolica decreta pro dubitandi ratione enunciata apud Merlin. *d. dec. 457. n. 5.* & 11. Adeo ut plerique sentiant, lethalis culpæ puellam ita nubentem ream effici, Barbof. *in d. l. 1. par. 4.* Thes. jun. *d. lib. 2. q. forens. 80. n. 4. n. 8.* Fontanell. *de pact. claus. 4. gloss. 2. n. 4. cum seqq. & n. 78. & seqq.* ideoque nulla, neque legalis, neque humana ratio exigere videtur, ut pater innocens ac offensus duplicem injuriam pati, seu injuriæ pœnas luere debeat, filia verò ex actu culpofus, & inhonesto, lucrum, & commodum etiam in excessu reportare.

Proindeque aut filia ita nubens est dives, seu aliunde congruè provizæ, & tunc nullam actionem adversus patrem habebit, vel saltem solam subsidiariam pro supplemento ejus, quod ipsius bonis computatis deficeret, juxta dictam limitationem in primis hujus causæ duabus decisionibus canonizatam, omninè veram, & recipiendam, ex originali traditione Covarr. *de spons. c. 3. §. 8. u. 8. in fin.* Guttier. *de matr. c. 80. n. 13. vers. secunda conclusio.* Sanch. *lib. 4. dispnt. 26. num. 18.* Forcan. *cl. 1. gl. 1. p. 1. n. 87.* qui omnes moventur à ratione naturali, non autem à particularibus legibus Hispaniæ, ut dicit 3. *dec. 3.* Junii 1665. coram Verospio.

Si verò non habet aliunde, tunc cum etiam nubenti indignè, ex quadam commiseratione concedatur jus implorandi judicis officium pro dote loco alimentorum ad necessitatem naturæ, ex firmatis apud Buratt. *di. dec. 498.* hinc proinde, ut aliqua differentia dignoscatur inter dignè, & indignè nubentem, recipienda videtur pro regula dicta generalis conclusio initio tradita de paterna obligatione congruè dotandi juxta terminos convenientiæ, non autem solius necessitatis naturæ.

Adhuc tamen, cum aliqua moderatione ejus, quod aliàs eidem filiz de paterno consensu nubenti de congruo constituendum esset, ut aliqua, ut dictum est dignoscatur differentia inter culpofam, & non culpofam, & ne culpa sit omninò ab aliqua punitione immunis, saltem ratione mali exempli adeò Republicæ præjudicialis, regulando dictam moderationem prudentis judicis arbitrio, juxta majorem, vel minorem culpam, seu magis, vel minus excusabilem actum, ut advertit Fontanell. *claus. 4. gloss. 2. num. 27. in fine.* spectata etiam conditione viri, an sit dives, vel pauper, ita ut, tanquam culpæ particeps de pœna etiam participare debeat.

Sed quod ita parum laudabiliter nubendo, actionem habere debeat contra patrem ad congruam dotem, quamvis ipsa sit dives ac aliunde provizæ, id meus intellectus non capit, non solum ob auctoritatem Covarr. ac aliorum gravium authorum, de quibus supra, sed etiam ob omninò

deficientem, quinimò expressè repugnantem rationem, tam naturalem, quam legalem.

Siquidem de jure naturæ, seu ex debito justitiæ, quemadmodum pater non tenetur alere filium nisi in subsidium, & quatenus ipse non habeat aliunde, ita non tenetur filiae diviti tradere dotem loco alimentorum subrogatam, ut idem Boss. de dote, cap. 4. num. 24.

22 Lex etenim positiva canonica super hoc nihil statuit, unde paterna obligatio de dotanda filia etiam divite, & aliunde provisa, plene comprobata in hujus causæ decisionibus præsertim ultima coram Ottalora provenit solum à dispositione juris civilis in l. fin. C. de dotis promiss. ita communiter intellecti, non ex aliqua ratione, sed quia ita legi, seu verius nostris majoribus legem interpretantibus placuit, ut plenius advertitur infra, disc. 142. igitur est parum privilegium legis civilis, quo uti volens implere debet illam conditionem, seu qualitatem paterni consensu, cum qua eadem lex illud concedere voluit, neque ejusdem legis dispositio dividi potest, separando conditionem, seu causam, sub qua, & non alias ea emanavit.

Alia etiam viva ratione ponderata, quod isto casu filia non agit de dampno virando, neque de consulendo alimentorum necessitati, ob quam dici posset matrimonii libertati præjudicium inferri, sed solum agit de majori dotatione ac lucro, quæ concedenda non sunt delinquentibus, & injuriantibus, adversus offensum, & injuratum, qualis est pater ita spreus, & consequenter non videtur subesse ratio probabilis, quæ id suadere valeat, ideoque observabam, in dicta distinctione justæ, vel injustæ causæ consistere genuinam veritatem, atque cum ea rectè conciliari auctoritates, quæ invicem pugnant videntur, quoniam omnes rectè dici possunt veræ discretivè in suis casibus, juxta unam, vel alteram distinctionis partem.

23 Ad effectum autem congruæ applicationis dictæ distinctionis, & quando dicatur adesse peccne juxta causam puellam nubentem excusans, ponderabam quoque, non bene per aliquos ex nostris adhiberi duos tantum terminos dignarum, & indignarum nuptiarum, quasi quod cessante indignitate, resisteret quod nuptiæ dicendæ sint dignæ, ut intret dotandi obligatio pura, & non subsidiaria, sed tres esse species, scilicet indignarum, non indignarum, & dignarum; stant enim bene simul, virum non esse indignum, & talem, quod nuptiæ neque indignæ, neque omnino inæquales dici possint, & tamen non esse ita dignum, quod pater justè non possit se dicere spreum ac injuratum, quodque non adaptetur dicta ratio actus utiliter pro patre gesti, sed quod potius actus censeretur debet parum honestus, mali exempli, ac Reipublicæ perniciosus, ut supra; nam alias iste casus nunquam daretur, dum in casu nuptiarum indignarum cessat omnis obligatio.

24 Ut enim liquet ex deductis per Menoh, lib. 4. præsumpt. 186. num. 85, cum seqq. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 26. ex n. 22. Fontanell. de pact. cl. 5. gloss. 1. ex num. 91. cum aliis plenius infra dicto disc. 142. satis variant scribentes super hac indignitate, & quis in proposito dicatur vir indignus; alii enim credunt eum talem dici, qui aliqua infamiae nota laborat, secus autem si, licet pauper, ac inæqualis, tamen est in suo genere honestus, cum id potius inæqualitatem, quam indignitatem importet; alii verò aliquas indignitatis species enumerando, ad eas se restringunt; & alii putant indignas dici nuptias, quoties ob aliquod canonicum impedimentum inter contrahentes validum matrimonium sequi non potest; omnes autem istæ opiniones sunt parum tutæ, cum verior ac recepta opinio sit, illum dici indignum, cui attentis progenie, divitiis, more regionis, aliisque circumstantiis, mulier absque parentum ac parentelæ dedecore, & aliqua injuria copulari non potest, quamvis vir esset alias in suo genere nobilis, dignus, & qualificatus, ob longè meliorem conditionem mulieris ejusque parentelæ, sive in ratione nobilitatis, sive in ratione divitiarum, &c. Sanch. Menoch, & Fontanell. loc. cit. Boss. de matr. cap. 11. n. 167. Merlin. de legist. lib. 4. tit. 1. q. 6. n. 19. Marcian. jun. disp. 77. n. 17. & seq. Rot. decis. 493. n. 45. cum seq. par. 4. recent. tom. 3. & d. disc. 142.

Et nihilominus, etiamsi dictum requisitum dedecoris ac injuriæ positivæ non resisteret, ita ut nuptiæ indignæ dici non possint, resisteret tamen, dici solum nuptias dignas comparativè ac positivè indignas, ac pro exclusione pœnali indignitatis, non autem quod ita dignæ dici debeant, ut actus remanet honestus, & laudabilis, utpotè rem utiliter pro patre gestam continens, atque in hoc versatur clarum æquivocum aliquorum.

Ut putà, dicunt leguleici, extollentes dignitatem doctoris, quod doctor licet plebejos habeat natales, efficitur tamen ita nobilis, quod ei dignè quælibet Comitissa copulari potest, ita ut ista suscipiendo Doctorem in virum, non dicatur indignè nubere, ex deductis per Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 5. num. 68. & 69. & alios. Et tamen si unica filia divitis, & qualificati Comitæ ordinis equestris, vel magnatitii, quæ Ducem, vel alium Magnatem in virum congruè habere debet, inscio, vel invito patre nubat simplici Doctori, aliam nobilitate non habenti nisi illam resultantem à doctoratu, de qua subtit. de præminentis, disc. 35. nescio, an inveniatur stultus, qui dicat eam laudabiliter ac honestè egisse, atque rem patri utilem gessisse, cum id intelligatur, quando ita dignè nubit, quod à patre potius desiderari, ac procurari debuerit, ita ut ipsius dissensus sit potius imprudens, ac irrationabilis ut supra; & sic non ex eo quod viri dici non potest indignus, ergo sequitur eum consensum esse ita dignum, quod intret dicta ratio negotii utiliter, & bene gesti.

Applicando igitur omnem dictam theoreticam ad hanc facti speciem, excusari non poterat hæc puella ex patris negligentia in eam non collocando in ætate congrua, dum adhuc in tenera erat ætate; minisque quod eam pater minus dignè collocare tentasset, dum aliis Magnatum nuptiis destinaverat, atque tractatus jam initiati erant; prout eadem dicere non poterat utilem, ac laudabilem rem gessisse viro digno nubendo, quoniam licet vir esset nobilis, ac in suo genere dignissimus, ipsi etiam puellæ aliquo sanguinis gradu conjunctus, ita ut quando circa bona fortunæ aliasque circumstantias, æqualis vel parum inæqualis fuisset eorum conditio, partes dici possent; at tamen id operari poterat, ut dicenda quoque non esset nuptia viro indigno, non autem omnino æquali, vel majori, adedum rem utilem, & honestam fecerit, cum ad hunc effectum requiratur magna dignitas excedens conditionem mulieris, ita ut sit res verisimiliter à patre desiderabilis ut supra; nam alias etiam nuptiæ æquales spreto patre initæ continere dicuntur istius injuriam, ac actum parum honestum, virginali pudori indecorum ac Reipublicæ præjudiciale, utpotè mali exempli, multo magis stante inæqualitate resultante saltem à bonis fortunæ, juxta d. dec. 493. par. 4. recent. tom. 2. ubi inæqualitas proveniebat solum à bonis, & statu accidentali fortunæ.

Unde propterea ex his, ac etiam ex aliquibus aliis circumstantiis gredebam, reflectendo ad solam veritatem probabilem quidem esse resolutionem circa paternam obligationem dotandi juxta rationem congruentiæ: Non tamen omnino probabilem in ea parte, in qua recedendo à limitatione in duabus primis decisionibus firmata, admittitur hæc obligatio etiam citra subsidium, non habita ratione bonorum, quæ per puellam possidebantur.

Potissime quia dicta bona proveniebant à Cardinali patruo, quem licet ex inadvertentia non exprimentem titulum dotis, satis probabile videbatur, dictum legatum fecisse intuitu fratris magis dilecti, atque ad facilitandum matrimonium magis qualificatum, per quod sphaera nobilium privatorum excederetur, atque de hoc habebantur etiam aliquæ probationes, ad forum tamen non deductæ.

Juxta dictam distinctionem, atque ad ejus effectum, hujus controversiæ occasione, observabam verum esse, quod satis considerabilis esset excessus ætatis, quæ de more regionis puellarum nuptiis congrua est, ita ut excessus prædictus indecorus reputetur, excusandi scilicet filiam sine patris consensu non indignè nubentem, non autem ad alium effectum, ut post dictam ætatem, quamvis illa 25. annorum non excederetur, impune licitum sit etiam indignè nubere, quasi quod ob abbreviatam hominum ætatem, illa 25. annorum ita diminuta esset per consuetudinem, quæ dicitur altera lex, legisque vigorem habet, ut dicunt Bald. Novell. de dote, par. 6. privileg. 16. vers. sed quid si filia, num. 6. Gulielm. de Benedict. cap. Raymusius, verbo dotem, n. 34. Franch. in apostill. ad consuetud. in omnibus Paschal. de patr. potest. par. 2. c. 5. n. 64. Giurb. ad consuetud. glos. 3. n. 39. & seqq. Boss. de matrim. cap. 11. n. 199. & de dote, c. 4. n. 109. Ad istum enim secundum effectum iste est error manifestus, omni juris ac rationis fundamento destitutus, ut habetur deductum infra, disc. 142. ubi de hoc puncto habetur formiter actum.

S U M M A R I U M.

- 1 An pater teneatur dotare filiam ipse inscio, vel invito nubentem.
- 2 An teneatur suppedicare alimenta filio ducenti uxorem indotatam sine ejus consensu.

ANNOT.

ANNOT. AD DISC. I.

- 1 **H** Abuit ista causa finem per concordiam, neque alia sequuta est occasio disputandi punctum in hoc 1. *disc.* contentum, an pater teneatur dotare filiam ipso inscio, vel invito nubentem; persisto autem in eodem sensu, quod resolutiones, nimium asperæ videantur innixæ cuidam leguleico prorsus, irrationali, ac Reipublicæ præjudiciali rigori; potissimè, ubi filia sit jam sufficienter aliunde provisa.
- 2 A simili autem, an pater teneatur suppeditare alimenta filio nubenti sine dote, & sine consensu patris; agitur infra in hoc tit. *disc.* 169.

EADEM INTER EADEM PARTES.

De congruæ dotis taxa generaliter faciendâ, & quomodo specialiter in casu filix, inscio, vel invito patre non indignè nubentis.

SUMMARIUM.

- 1 **A** N dos per patrem viventem filia præstanda, regulari debeat juxta qualitatem legitimam.
- 2 De circumstantiis, ex quibus per judicem taxanda est dos congrua.
- 3 Quod mulieris potius quam viri conditio attendi debeat, & num. 12.
- 4 An taxa aliàs congrua minui debeat ob defectum paterni consensus, & num. 7.
- 5 De legibus Gallix, & Lusitaniæ punientibus filiam sine paterno consensu nubentem.
- 6 De eorumdem legum validitate, & in quo differant à jure civili.
- 7 De conclusione, de qua num. 4.
- 8 Mulier nubente extero ad cuius patriam accedat, cujus patriæ mores in dotis taxatione attendi debeant.
- 9 Uxor sequitur conditionem viri tam circa patriam quam circa qualitatem, & alia.
- 10 De aliis rationibus, ob quas viri conditio, & patriæ attendi debent.
- 11 Major, vel minor taxa respicere potius videtur interesse viri.
- 12 Declaratur propositio, de qua num. 3.

DISC. II.

1 **I** N disputationibus, ut in precedenti, habitis super hac secunda inspectione circa taxam congruæ dotis per patrem constituendæ filix eo invito, vel inscio nuptæ, cum postquam Rota fecit ultimam taxam scutor. 12. mill. filia non acquiesceret, sed prætenderet, quod cum esset unica filia patris possidentis scuta ferè 100. mill. dotis taxa faciendâ esset ad limites legitimæ, qua minor esse non debebat, ad quod probandam pro ea Scribentes cumulabant quamplures auctoritates penè omnes desumptas ex Mantice. *de tac. lib. 12. tit. 32. & seq.* specialiter autem tanquam punctualem exaggerabant illam Alex. *conf. 7. lib. 2.* ubi de filia quæ nupsit sine consensu patris, & *conf. 83. lib. 4.* quæ aliquam impressionem faciebat.

Verum omninò fallacem dicebam hujusmodi propositionem, quoniam non datur legitima viventis, unde receptissimum est quod in dote de paraggio per patrem viventem constituenda non intrat regula, seu quantitas legitimæ, sed solum inspicitur an tunc dos esset de paraggio, quod talem quantitatem excedere etiam potest, potissimè attenda incertitudine augmenti, vel diminutionis bonorum paternorum de tempore mortis, quod in legitima est attendendum, ut post antiquiores ab eis allegatos bene Apont. *conf. 65. lib. 1. Merlin. de leg. lib. 3. tit. 1. q. 12. n. 6. cum seq. & n. 10. Rot. dec. 193. p. 2. rec. n. 3. de Marin. & Reverter. dec. 1. & 52. & latius infra, disc. 143.*

Contrariè autem auctoritates firmantes, dotem de paraggio esse quidem posse ultra legitimam, quatenus hæc ad illud non sufficiat, non autem minus, quodque iniquum videatur filiam à paterna successione exclusam, minus legitimam assequi debere, procedunt, ubi illa per Statutum extranea effecta non est, itaut dos succedat loco legitimæ, arque agatur de dote constituenda post mortem patris per fratres, vel alios agnatos illam ex Statuto à successione excludentes, ut Apont. *d. conf. 65.* & alii apud de Marin. ubi supra, arque in his terminis loquitur Alex. *loc. cit.* ac etiam loquuntur cæteri deducti per Mantice. ubi supra, qui istam quæstionem tractat, undè meritò istud fundamentum semper neglectum fuit per Rotam.

Card. de Luca, Lib. VI.

Processum autem fuit in hujusmodi taxa cum regulis generalibus adhiberi solitis, ut scilicet dos congrua, seu de paraggio taxanda sit pro judicis prudentis arbitrio, inspectis facultatibus, natalibus, numero filiorum, more generali regionis, seu Civitatis, ac usu particulari familiæ, & majorum puellæ, ex deductis per Mantice. *de tacit. lib. 12. tit. 21. Menoch. de arbitr. casu 149. Thel. dec. 192. Duran. dec. 26. latè in Romana rescissionis transactionis 16. Jun. 1651. cor. Corrado, apud Salgad. in Labyrinth. decis. 27. Romana dotis de Lancellotris 14. Junii 1655. Zarata, & in aliis deductis in hujus causæ decisionibus; & propterea cum constaret, puellæ majores consimiles filiabus, vel sororibus constituisset, seu ab eorum uxoribus accepisset, atque esset summa, attentis paternis facultatibus, & moribus Civitatis congrua, eam attendendam esse visum fuit, non curata diversa qualitate viri, ob quam minor dos constituenda veniret, quoniam non viri, sed mulieris conditio attendi debet, procedendo cum auctoritate Rotæ apud Rojas *dec. 117. n. 26. alias dec. 245. par. 8. recent. n. 31. & sequent.* & in Bonon. de Monterentis 6. Mart. 1665. coram Taja.*

Et quamvis in prima decisione dictum esset, taxam aliàs congruam, diminutionem pati debere ob dictam circumstantiam deficientis paterni consensus, auctoritate *glos. marginalis in cap. fin. 32. quest. 2.* nihilominus in sequentibus disputationibus admissa fuit responsio data per Scribentes in contrarium, quod scilicet nulla habenda esset ratio de dicta *glos. marginali*, utpotè Caroli Molinæ; tum ob omnia ejus opera generaliter prohibita, itaut author damnatæ memoriæ nuncupetur; tum clariùs quia ipse loquitur juxta leges, seu mores Gallix, quibus attentis, filia quamvis dignè nubens inscio, vel invito patre, dotem petere non potest, imò & exheredari potest, ex iis quæ habentur apud Barbof. *in l. 1. ff. solut. matrim. part. 4.* Ideo quæ aliud petere non potest nisi eam dotem subsidiariam, quæ datur nubentibus etiam indignè pro necessariis alimentis juxta necessitatem naturæ, non autem congruentiæ, juxta *dec. 198. Buratt. n. 6. Mastrill. dec. 163. n. 22.* itaut in ea regione, deficiente paterno consensu, nulla dignoscatur differentia inter dignas, vel indignas nuptias ita exæquatas, & quarum legum validitatem latè tueri conatur Barbof. *loc. cit.* apud quem concordantes.

Obiter autem, absque tamen maturo veritatis examine, observabam de his legibus satis posse dubitari, quoties nubens non est dives ac aliunde provisa, cum tunc privatio dotis aliàs debitæ juxta necessitatem congruentiæ advesari videatur matrimonii libertati, cui tamen non repugnant leges punientes indignè nubentem, quamvis matrimonium indefinitè sit validum, sive sit dignum, sive indignum.

Ut enim non semel habetur in sua materia *sub tit. de matrimonio*, præsertim in una Avenionen. ac etiam in Bonon. cor. de Guidotris *sub tit. de fideicommiss. disc. 44.* tunc libertas matrimonialis lædi dicitur, quando generaliter ac indefinitè, legis, vel hominis præceptum prohibet matrimonium sine alicujus consensu faciendum; secus autem ubi, non per viam pœnæ amissionis bonorum propriorum, seu aliàs jam quæsitorum, sed per viam privationis jurium in bonis alienis competentium, idem præceptum restrictum est ad certum genus, vel ad certum tempus, seu certam rationem, ut ibi, & hic est casus, quia prohibitio juris communis restricta est ad viros indignos, unde remanet universum genus virorum coæqualium, ac superioris, & inferioris conditionis, ita tamen quod indigni dici non valeant, cum quibus matrimonii libertas exerceri potest; atque ubi nubens est dives aliunde provisa, tunc denegare dotem, non est irrogare pœnam ac privationem, sed est denegare exuberans lucrum, ad quod rectè adjici potest conditio etiam restrictiva, utpotè invitativa ad lucrum, non autem irrogativa pœnæ, seu privationis; & cum hac distinctione rectè procedunt auctoritates in hujus causæ *secunda & tertia decis.* coram Verospio allegatæ super invaliditate hujusmodi legum municipalium.

Quidquid autem sit de his ita obiter insinuatis, atque admittendo quòd revera de dictæ *glos. marginalis* auctoritate nulla habenda esset ratio, adhuc tamen, reflectendo post sopitam litem ad veritatem, ultimæ resolutiones in hac parte non placebant, neque intellectus in earum obsequium captivari potuit: positò enim, quòd in hujusmodi taxa cum dicta regula procedendum esset, illa præsertim consuetudinis Civitatis, & familiæ, itaut huic puellæ, licitè, ac honestè cum paterno consensu nubenti, talis summa congrua esset; adhuc tamen omninò verum ac probabile videbatur primæ decisionis assumptum, quod cessante

Iusta causa, quæ paternum consensum suppleret, filiamque sine illo nubentem excusaret, cum tunc actus remaneret parum honestus, atque Republicæ perniciosus, idcirco id operari debeat aliquam dotis aliàs congruæ moderatiorem; non quidem ex autoritate dictæ glossæ marginalis, cui solum dicta prima decisio inniti profiteretur, sed ex ea viva ratione, ut aliqua dignoscatur differentia inter filiam culpofamita parum honestè nubentem, ac eam, quæ sub paterna obedientia honestè, ac licitè eundem actum gerit, ut bene observat Fontanell. *claus. 4. gloss. 2. num. 27. in fine*, regulando moderatiorem majorem, vel minorem, juxta majorem, vel minorem culpam, aliasque facti circumstantias, prudentis judicis arbitrio ponderandas, ut *disc. precedenti*.

Et quemadmodum ubi filia ante annum 25. indignè nubit, ob gravem injuriam patri illatam, exheredari meretur, atque amittit jus petendi dotem, excepta illa merè subsidiaria pro alimentis necessariis juxta necessitatem naturæ, ut *in precedenti*, ita ubi injuria non est adeo gravis, quia non indignè nupsisset, sed adhuc adest injuria, & offensa facta patri, tunc non videtur quæ ratio exigat, istam injuriam minorem, proportionabiliter, & respectivè, non debere in aliquo puniri, sed omnino impunitam remanere, nulla constituta differentia inter culpofam, & non culpofam, ac licitè honestèque agentem, ac eam, quæ illicitè, & parum honestè agit, quod ipsi discursui, vel rationi naturali, ac usui communi repugnare videtur.

Minusque placuit altera resolutionis pars faciendi hanc taxam juxta mores Urbis, & consuetudinem aliarum puellarum hujus, vel consimilium familiarum in eadem Urbe nubentium stante facti præsupposito, sufficienter ex parte patris justificato, quod in patria viri, tam attentè consuetudine generali privatorum nobilium illius spheræ, quam etiam consuetudine particulari ejus domus suorumque majorum, in dotibus acceptis, & respectivè datis, congruitas circumferetur in summa scut. 6. mill. Hoc enim præsupposito retento dicebam, aliud ad summum prætendi non posse, nisi constitui dotem de paragio, hoc est viris paribus in ea Civitate constitui solitam, non autem procedendum esse cum usu Urbis.

Ad id probandum plura deducebam fundamenta, illud præsertim ex recepta juris propositione, quod mulier in omnibus viri conditionem sequitur, ideoque plebea copulata viro nobili istius radii coruscet, atque nobilis efficitur, & è converso nobilis nupta viro plebeo, in ordine popularium ac plebeorum potius, quam in ordine nobilium reputanda est, Tiraquell. *de nobil. c. 18.* Menoch. *de arbitr. casu 68.* Vivius *decis. 245.* Fab. *de Ann. conf. 108.* Cavall. *dec. 6.* Prout mulier transire dicitur in civitatem viri, ejusque patriæ domicilia efficitur, Thel. *decis. 123.* Cyriac. *controv. 273. & 291. & seqq.* Rovit. *dec. 75.* Atque in materia dotis, & lucrorum statuta, & leges patriæ viri, non autem mulieris attendi debent, ut in Romana dotis de Anguillaria *hoc tit. disc. 128.* ubi de decisionibus in causa editis.

Si ergo assumit qualitatem viri, atque patriæ istius civis, & domicilia efficitur, ibique vixit, hinc sequitur, quod non ipsius mulieris patriæ originariæ mores attendi debent, sed illius patriæ, quam ipsa se copulando viro forensi sibi eligere, & constituere voluit; eo modo, quo habemus de illis puellis, quæ in sæculo dignè nubentes habere deberent dotem scut. 100. mill. quia si eligunt vitam monasticam, congruam, & de paragio dicitur illa dos, quæ solita est dari Monasterio, quod ipsa sibi elegit, quamvis neque dictæ summæ centesimam partem constitueret; nam sufficit eam esse congruè, ac de paragio dotatam in eo statu, quem ipsa sibi elegit, ut *infra, d. disc. 143.* Prout apud Buratt. *decis. 498.* mulieri nobili nuptæ pedestri famulo data fuit illa dos, quæ viri conditioni congrua esset.

Item dos datur propter onera matrimonii, ad quorum limites ac propositionem consuetudo induxit eam taxandi, & ex qua ratione taxa est varia juxta locorum consuetudinem, quia nempe in uno loco, ob victualium abundantiam, vel modestiorem vivendi usum, sunt minores expensæ, quam in alio, ubi vel ob victualium, aliarumque rerum carius pretium, vel ob majorem luxum ac splendidiorem vivendi usum, expensæ sint longè majores; & idè cum conjuges viverent in patria viri, ubi inter nobiles privatos istius spheræ non sunt tales expensæ, quales in Urbe, hinc proinde non videbatur subesse congrua ratio, cur Urbis, & non dicti alterius loci, in quo matrimonii onera supportanda erant, consuetudo attendi deberet.

Ad quod clarè comprobandum dabam exemplum pra-

cticum, de quo in Romana dotis de Lancellotis 14. Junii 1655. coram Zarata, ubi de duabus fororibus Romanis paris nobilitatis, & patriæ, quibus aequè constituenda erat dos subsidiaria ex bonis fideicommissariis in vim *Auth. res que, C. commun. de legat.* itaut non intrarent termini voluntariæ gratificationis, & tamen uni forori nuptæ extra Urbem in parva Civitate constituta fuit dos scutorum 6. mil. alteri verò nuptæ in Urbe illa scut. 14. mill. quoniam ita proportionabiliter, ac respectivè utraque erat congrua.

Præterea idem est dos congrua, ac dos de paragio, quo barbaro termino desumpto (sortè ex Constitutionibus Regni) utitur etiam Rota apud Cavaller. *dec. 298. n. 5.* ubi explicatur, quod sit idem ac dotare juxta pares, cum igitur alij viri pares, ac alia mulieres pares, & de eadem spheræ, seu ordine non habeant in ea Civitate nisi dotem non excedentem scuta 6. mill. hinc proinde non agnoscebam, quæ legalis, vel humana ratio unquam suadere posset, ut in congressu plurium virorum, & mulierum istius spheræ, seu ordinis, illi qui licitè, ac honestè nupsissent cum parentum consensu, esse deberent adeo longè inferioris ordinis, quam illi qui ita parum honestè, ac laudabiliter se gesserunt:

Potissimè quia major, vel minor taxa in effectu non redundabat in utilitatem mulieris, sed potius viri, qui aliàs non inveniens in propria patria cum modis consuetis uxorem paris nobilitatis, nisi cum dote scutorum 5. mill. vel 6. mill. ita in aliena patria non sine aliqua culpa majorem dotem sibi paraverit, quo nil absurdius.

Ipsius etenim mulieris nil interesse videtur, taxam esse majorem, vel minorem, quoniam aut matrimonium longam habet durationem, itaut eo constante sequatur mors patris, & ei salvum remanet jus successione saltem in legitima, quoties favor agnationis ex Statuto Urbis 141. aliud non exigat, & interim dicitur provisè, utpotè dotata de congruo juxta conditionem viri, & qualitatem loci, in quo vivit, aut matrimonium brevi dissolvitur, patre adhuc vivente, & tum salvum pariter remanet jus petendi pro aliis nuptiis, quas in Urbe contrahere vellet, novam dotem congruam loco, in quo ob status mutationem vivere deberet, idèque semper ita potius videtur irrationabilis impingatio viri culpofi, qui innocentissimus tantam dotem non obrinisset, cum de cætero etiam si minor esset taxa, ejus obligatio supportandi onera matrimonii, neque cessare, neque minui deberet.

Authoritates verò, cum quibus in posterioribus decisionibus processum fuit super spectanda qualitate mulieris potius, quam viri, ad effectum præsentis controversiæ, id verè non probant, earumque applicatio extranea videtur; in decisione siquidem 245. *part. 8. recent.* aliàs 117. *n. 26.* aquod Rojas, agitur de casu converso, ubi scilicet mulier, ut virum superioris ordinis ac digniorem ducat, evertendo fideicommissum, constituat dotem excedentem ipsius conditionem, quia nubere debet pari, & hoc est, quod dicit Fusar. *consil. 117. num. 6.* cum quo simpliciter dicta decisio pertraxit in sola ratione motivandi, dictaque decisio postea revocata fuit, ut liquet *ex dec. 199.* post Merlin. *de legit.* Idemque de nubendo æquali, latius habetur firmatum in Romana rescissionis transactionis 29. Maji 1648. & 16. Jun. 1651. cor. Corrad. post Salgad. *in Labyr. dec. 24. & 27.* Sed hoc nil commune cum terminis nostris, neque eadem est ratio, sed potius opposita.

Decisio autem in Bonon. de Monterentiis coram Taja est in casu suo satis probabilis, cum indignæ, vel inæquales nuptiæ provenerint, non ex culpa, & electione ipsarum mulierum, sed ex culpa, malisque moribus patris, qui minores innocentes filias ita malè collocavit, vel in eo malo statu constituit, ex iis, quæ habentur in eadem causa Bononien. de Monterentiis *hoc eod. tit. disc. 39.*

ANNOT. AD DISC. II

Repetendo idem quod dictum est supra, *disc. præc.* circa resolutionum improbabilitatem in contineti etiam in hoc discursu, & in sequenti super casu particulari. Quatenus pertinet ad taxam, videantur latius deducta in hac materia taxæ infra *hoc eod. tit. disc. 144. & in hoc tit. disc. 188, 171. & 172.*

EADEM INTER EASDEM PARTES.

An pro dote ex intervallo per judicem constituta filia sine patris consensu nubenti debeantur usuræ dotales ab initio contracti matrimonii, vel solum à die petitionis, & ad quam rationem.

SUM

S U M M A R I U M.

- 1 **T**axa statutaria Urbis super usuris dotalibus, an locum habeat in matrimonio extra Urbem.
- 2 Ad quam rationem taxentur usura dotales in Civitate Neapolis, & plerisque locis.
- 3 Statutum Urbis deferret usuras dotis promissa.
- 4 De tribus aliis requisitis copulativè necessariis ad usuras dotales.
- 5 Accessiones non dantur sine debito principali.
- 6 Quandoque expedit filia eam non esse dotatam.
- 7 De ratione, ob quam viro debentur usura de dote promissa, & non aliàs.
- 8 Ducens uxorem indotatam tenetur eam alere de suo.
- 9 De casu, in quo ob incertitudinem dotis usura non debentur remissivè.
- 10 De decis. 457. Merlin. & aliis auctoritatibus deferentibus usuras dotis non confidua.

D I S C. III.

IN hujus causæ decisionibus 18. Jun. 1663. 2. Majii 1664. & 4. Junii 1665. coram Verospio, non curata taxarum varietate per ipsam Rotam habita, indefinitè dictum fuit usuras dotales per patrem deberi à die contracti matrimonii juxta taxam statutariam septem cum dimidio; inultima vero 22. Februarii 1666. coram Ottalora reformatæ fuerunt dictæ decisiones, decernendo usuras ab initio usque ad tempus obtentæ derogationis Sixtinæ pro sola summa scut. 5500. per eandem Sixtinam præscripta, istaque disputatio duas habuit partes, unam super dictarum usurarum debito in genere, an scilicet deberentur ab initio, vel solum à die, quo dos constituta, vel saltem petita fuit, & alteram super earundem usurarum quantitate, & an locus esset necnè taxæ statutariæ Urbis.

Super hac secunda potissimum insistebant aliqui ex Scribentibus pro patre, ex eadem ratione occasione taxæ ponderata *disc. preced.* quod scilicet cum hujusmodi usuræ juxta dispositionem text. in cap. salubriter, de usuris viro debeantur in restorationem onerum matrimonialium, attendi debet locus, ubi onera supportata sunt, maxime quia Statutum inductum est favore civium, & incolarum Urbis in ea supportantium hujusmodi onera, quæ ex more regionis gravia videntur, ideoque non retorquendum contra civem ad favorem exteri in propria patria viventis, ex iis, quæ in proposito taxæ dotium per Constitutionem Sixtinam non procedentem ad favorem exteriorum contra cives habetur, *dec. 160. & 172. p. 8. recent. & non semel est deductum hoc rit.*

Ego autem pro eodem patre scribens, inanem credebam laborem super hoc immorari, dum in patria viri taxa est ferè uniformis; fructus enim, seu usuras dotales ibi deberi ad septem, vel octo pro centenariis, dicit Gramat. *dec. 103. n. 101.* Et generaliter ibi interesse non taxari ad minorem rationem, quam septem pro centenariis habetur apud Capyc. *Latr. dec. 175. num. 36.* Merlin. *lib. 2. contr. 16.* & insinuat *sub tit. de feud. disc. 108.* Potissimè quia circa eandem taxam circumferuntur ferè omnia statuta, & consuetudines per Italiam, ut de Regno Siciliæ ad septem, Amat. *resol. 43. num. 8. & 99.* in Civitate Anconæ ad octo, Gratian. *disc. 766. num. 14.* Ascoli ad septem cum dimidio 471. p. 1. *rec.* Ravenne ad septem Greg. *dec. 93.* Perusini ad septem, vel octo, Gilian. *ad statut. verbo dotis fructus,* cum similibus, quæ exquiri posset, ac habetur insinuata infra ad materiam usurarum dotalium, *disc. 159.* Et generaliter de taxatione ad octo, quinimo ad decem, Corn. *conf. 251. n. 7. lib. 2. Thesaur. dec. 45. n. 3.* Cyriac. *controv. 30. n. 20. cum seq.* Magon. *dec. Florent. 83. n. 3. & alii,* ideoque nullius, vel satis modicæ operationis hæc inspectio videbatur.

Constanter tamen, etiam cum sensu veritatis, credebam à tempore contracti matrimonii, usque ad illud saltem petite dotis, nullas usuras hujusmodi debitas esse, neque in hoc decisiones desuper editæ adducere videntur fundamentum quod meum intellectum captivare potuerit; si enim spectamus ipsum Statutum Urbis hujusmodi usuras deferens, illud literaliter agit *de dote promissa,* & sic præsupponit promissionem, qua cessante, casus rectè dici potest à statuto omissus.

De jure autem, licet ad hujusmodi usuras obtinendas non requirantur formalis mora, aliaque requisita regulariter pro usuris crediti pecuniarii necessaria, quoniam ipsa matrimonii onera stant loco hujusmodi requisitorum; ac etiam quia iste revera non sunt lucrosæ accessiones in pe-

Card. de Luca, *Lib. VI.*

nam more, sed potius important restorationem damni per virum passi in supportatione onerum; nihilominus præsupponitur agi de dote jam promissa, seu constituta, ut liquet ex *Surd. de alim. lib. 1. q. 42. n. fin.* & latius per *Castill. 8. tom. controv. c. 50. n. 6.* apud quos, & alios apud eos, tria copulativè ponderantur pro hujusmodi usurarum cursu, nempe matrimonium, supportatio onerum, & dotis promissio, seu constitutio.

Impossibile siquidem est dari accidentia sine substantia, vel accessorium sine principali, & sic usuras absque sorte, quod ita contingeret, quoniam matrimonium dari potest sine dote, neque ex eo quoddam initium est matrimonium, ergo censetur ipso jure dos constituta; potissimè quia pater justè credere potuit, conjuges non esse dorem petituros, quia sic eis magis expediret, vel ut ita patrem obdormitarent ad non disponendum, ad effectum ut sequeretur casus mortis ab intestato, seu reconciliationis, ut prudentius actum esset, vel quia in Urbe ex Statuto 141. filia femina contenta esse debet dote per patrem constituta, neque aliud pretendere potest ratione legitime, vel supplementi, quoties ille disponit ad favorem agnationis; huic filie expediebat se non esse dotatam, ut statuto locus non fieret, & de alio casu, in quo ob successionem feudorum, filie non expedit, se esse dotatam habetur in Neapolitana, seu, *8cc. sub tit. de feudis, disc. 14.*

Eatenus enim viro debentur ipso jure, & ex mora irregulari hujusmodi usuræ dotales, quatenus ita ab initio declaraverit animum in se non accipiendi onera matrimonialia de proprio supportanda, sed correlative ad sibi constitutam dotem, ex cujus fructibus reintegrari debeat, sed ubi voluntariè atque contra communem usum, parumque laudabiliter mulierem indotatam duxit, tunc ipse tenetur de proprio ad supportationem onerum, ex deductis per *Fonta pell. de pact. claus. 6. gloss. 2. p. 3. n. 13. ubi concordantes.*

Igitur proprium debitum explevit, neque subesse videtur ratio, ob quam pater justè credens se non esse dotis debitorem, proindeque bona fide consumens omnes suorum bonorum fructus, & redditus, teneri debeat pro hoc tempore ad hujusmodi rigorosas ac exorbitantes usuras, à quibus se illicò exemisset, si scivisset se dotis debitorem, capiendos pecunias ad censum ad rationem quatuor pro centenariis, & minus, ut promptè, & cum nimia facilitate potuisset; neque Scribentes in contrarium adducebant rationem, quæ captivaret intellectum, si enim in casu longè minoris incertitudinis, pater ab hujusmodi usuris excusatus fuit per Rotam apud *Per. dec. 522. & 539.* juxta Lugdunen. impressionem, cum aliis infra in Biteren. *disc. 115.* multò magis in presenti.

Decisiones desuper editæ magnum constitunt fundamentum in *decis. Merlin. 457.* ubi decretæ sunt usuræ contra patrem ad favorem filiarum sine ejus consensu nubentium ab initio, verum dictæ decisionis in suo casu verè omnino cessabat applicatio, ibi enim agitur de patre culposo non curante filias collocare infra ætatem 25. annorum, ut supra *disc. 1.* & fortius agitur de dote ab initio cum judicis auctoritate constituta, unde viri rectè dicere poterant se nonuisse ducere uxores indotatas, neque assumere in se, & de proprio onera matrimonii absque relevatione, & sic casus est omnino diversus, ac penitus inapplicabilis, ut ex lectura ad oculum.

Constitutum etiam fuit fundamentum in decisione Senatus Cataloniæ relata per *Fontanell. de pact. claus. 7. gloss. 2. p. 6. n. 7.* Verum ultra quod de illa idem Author conqueritur, allegando in contrarium *Papon. conf. 91. & Cost. de portione rate, q. 208.* dicebam quod pro judicando, an illa decisio sit justa necnè, opus esset notitiam habere de tota facti serie, omnibusque illius casus circumstantiis, ex quibus fortè illa resolutio aliquod probabile habere potuit fundamentum, intrante etiam vulgari axiomate, quod exemplis non est judicandum, atque potissimè dura videbatur taxa dictarum usurarum juxta rigorosam dispositionem statutariam contra patrem non habentem in bonis nisi casalia, & stabilia vix fructantia tria pro centenariis, quod videbatur continere aliquam exorbitantiam, dum potuisset requisitus ad dotationem occurrere solvendo pecuniam quam habebat, vel non habendo, invenire promptam potuisset ad moderatum interesse ut supra.

ANNOT. AD DISC. III.

DE materia fructuum dotalium, tam circa eorum debitum in genere, quam circa quantitatem, agitur infra *disc. 111. ad 125. & disc. 161.* ac etiam in *hoc tit. disc. 187. & 196. cum seqq. ad disc. 204.*